VĂN HÓA

CƠ QUAN CỦA BỘ VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH

NĂM THỨ 69

THỨ HAI

25.5.2026 (9.4 Bính Ngọ)

Số 62 (4353)

www.baovanhoa.vn

Email: baovanhoa@fpt.vn

CÔNG BỐ BỘ TIÊU CHÍ "PHƯỜNG THỦ ĐỨC HẠNH PHÚC" VÀ KẾT QUẢ KHẢO SÁT ĐỢT MỘT:

Bước thử nghiệm tiến bộ và nhân văn

[4]

Phường Thủ Đức (TP.HCM) ra mắt mô hình tự quản "Khu nhà trọ an toàn cho phụ nữ và trẻ em" Ảnh: P.T.ĐỨC

Thủ tướng bổ nhiệm ông Nguyễn Huy Dũng làm Thứ trưởng Bộ VHTTDL [2]

Văn hóa là nhịp cầu bền vững đưa quan hệ Việt Nam - Thái Lan tới tầm cao mới [7]

Nhiều thách thức trong bảo tồn văn hóa truyền thống dân tộc Khmer [3]

CÔNG NGHIỆP VĂN HÓA VÀ TRUYỀN THÔNG DU LỊCH QUỐC GIA

Khi văn hóa trở thành "mỏ vàng" của du lịch [8]

VĂN HÓA & **SUY NGẪM**

Khúc nhạc buồn tuổi teen

● **MINH TUỆ**

Cách nay mấy tháng, có tin tức chẳng mấy vui vẻ: Ở vùng núi tỉnh Nghệ An bỗng tái diễn tục tảo hôn. Nhiều em học sinh cấp hai, có em bỏ học để lấy chồng lấy vợ. Chừng như lời ru buồn nghe mênh mang mênh mang *năm nao tưởng đã "hoàn thành nhiệm vụ" rồi nay bỗng vang trở lại.*

Nói cho đúng thì không chỉ riêng bà con dân tộc thiểu số miền núi, người Kinh xưa kia cũng có tục tảo hôn, tức lập gia đình quá sớm. Thế nên mới có câu ca dao: Lấy chồng từ thuở mười ba/ Đến năm mười tám em đà năm con;

(Xem tiếp trang 2)

Bùng nổ thị trường giải trí và áp lực giữ chuẩn [10]

Không để "khoảng tối" phía sau quyền lực công [12]

CUỘC "ĐẠI TU" NGOẠI BINH TẠI V.LEAGUE:

Đau đớn nhưng cần thiết [14]

Thủ tướng bổ nhiệm ông Nguyễn Huy Dũng làm Thứ trưởng Bộ VHTTDL

Ông Nguyễn Huy Dũng, Ủy viên chuyên trách Ban Chỉ đạo Trung ương về phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số vừa được Thủ tướng bổ nhiệm giữ chức Thứ trưởng Bộ VHTTDL từ ngày 21.5. Ông Nguyễn Huy Dũng 43 tuổi, quê Hà Nội, nguyên quán Hà Tĩnh; trình độ Thạc sĩ Công nghệ thông tin. Ông từng là học sinh chuyên toán Đại học Sư phạm Hà Nội và sinh viên Đại học Bách khoa Hà Nội. Sau đó, ông nhận học bổng toàn phần của Chính phủ Việt Nam và Chính phủ Singapore theo học ngành Công nghệ thông tin tại Đại học Công nghệ Nanyang (NTU), Singapore.

Năm 2007, sau khi tốt nghiệp, ông công tác tại Bộ TT&TT (cũ), trải qua nhiều vị trí như chuyên viên Văn phòng Bộ, Trưởng phòng Thư ký - Tổng hợp, Phó Cục trưởng rồi Cục trưởng An toàn thông tin, Cục trưởng Tin học hóa, sau này là Cục Chuyển đổi số quốc gia. Tháng 11.2020, ông được bổ nhiệm giữ chức Thứ trưởng Bộ TT&TT. Đến năm 2024, ông được điều động làm Chủ tịch UBND tỉnh Thái Nguyên. Hơn một năm sau, khi Bắc Kạn và Thái Nguyên sáp nhập thành tỉnh Thái Nguyên mới, ông được điều động làm Ủy viên chuyên trách Ban Chỉ đạo Trung ương về phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số.

Thứ trưởng Bộ VHTTDL Nguyễn Huy Dũng

Tại Đại hội Đảng lần thứ XIV, ông Nguyễn Huy Dũng được bầu là Ủy viên dự khuyết BCH Trung ương Đảng. Ông từng là một trong 10 gương mặt trẻ Việt Nam tiêu biểu nhận giải thưởng Quả cầu vàng năm 2010. Năm 2023, Diễn đàn Kinh tế thế giới (WEF) bình chọn ông là lãnh đạo trẻ tiêu biểu toàn cầu. Ông từng tham gia thúc đẩy nhiều chương trình chuyển đổi số, cải thiện thứ hạng của Việt Nam về dịch vụ công trực tuyến, dữ liệu mở và an toàn, an ninh mạng.

P.V

Hơn 1,3 tỉ đồng hỗ trợ bữa ăn bán trú cho học sinh vùng cao Quảng Ngãi

Theo Quyết định phê duyệt của UBND tỉnh Quảng Ngãi, dự án "Hỗ trợ bổ sung tiền ăn trưa cho trẻ em mầm non, học sinh tiểu học của xã Thanh Bồng và xã Tây Trà, giai đoạn 2026 - 2028" có tổng kinh phí thực hiện hơn 1,327 tỉ đồng. Trong đó, nguồn viện trợ không hoàn lại do Tổ chức Zhi Shan Foundation tài trợ hơn 1,297 tỉ đồng. Dự án được triển khai tại Trường Phổ thông dân tộc bán trú Tiểu học và THCS Trà Hiệp, Trường Mầm non Trà Hiệp thuộc xã Thanh Bồng và Trường Mầm non số 2 Sơn Trà thuộc xã Tây Trà.

Mục tiêu của dự án nhằm cải thiện điều kiện dinh dưỡng cho trẻ em và học sinh thông qua các bữa ăn trưa bán trú; góp phần giảm tỷ lệ suy dinh dưỡng, nâng cao chất lượng giáo dục ở khu vực miền núi, vùng còn nhiều khó khăn. Tại chương trình công bố dự án, đại diện các trường học đã báo cáo kết quả triển khai hỗ trợ tiền ăn trưa trong thời gian qua, đồng thời chia sẻ những thuận lợi, khó khăn trong công tác chăm sóc, nuôi dưỡng học sinh bán trú. Chương trình cũng góp phần chia sẻ gánh nặng với phụ huynh, chung tay cùng địa phương chăm lo tốt hơn cho trẻ em ở những vùng còn thiếu thốn điều kiện sinh hoạt và học tập.

Ngoài việc hỗ trợ bổ sung tiền ăn trưa, dự án còn trang bị thêm các vật dụng phục vụ công tác bán trú như nồi cơm điện, xoong nồi, chén bát; đồng thời triển khai hoạt động khảo sát, đánh giá dinh dưỡng và nâng cao nhận thức cho phụ huynh, giáo viên về chăm sóc dinh dưỡng cho trẻ em.

NHƯ ĐỒNG

Khúc nhạc buồn...

(Tiếp theo trang 1)

Lấy chồng từ thuở mười lăm/Chồng chê tôi bé không nằm cùng tôi. *Dù thế nào thì sự kết hôn sớm, ở bất cứ tộc người nào, cũng là không hay, xét ở nhiều phương diện, cả thể chất lẫn tinh thần, cho chính người trong cuộc và cho cả cộng đồng. Tuổi teen tức tuổi từ mười ba (thirteen) đến mười chín (nineteen) được các dân tộc xác định là tuổi đang lớn, tuổi vị thành niên, chưa chín cho việc hôn nhân.*

Một anh bạn cán bộ văn hóa có lần chỉ cho tôi đám người lít nhít của dân tộc anh, rồi hỏi rằng: "Anh có biết vì sao bà con nhỏ thế chăng?" Tôi vô tình trả lời: "Chắc do bà con thiếu dinh dưỡng". Bất ngờ anh nói: "Không, do tảo hôn đấy!" Anh nói với một sự chua chát. Tôi mới thấm thía thực trạng từ một tập tục từ thuở xưa để lại. Biết đâu những người đồng bào ta, không kể Kinh hay Thượng, mà chúng ta thấy quá nhỏ bé, èo uột, lại không phải là những "sản phẩm" của tục tảo hôn (đương nhiên cộng với sự thiếu ăn thiếu mặc) từ nhiều đời trước?

Người xưa hẳn không phải không biết cái hại của tảo hôn, nhưng sự ham muốn khác lại mạnh hơn. Chẳng hạn như muốn sớm có người lo việc đồng áng, sớm có người đi biển, muốn sớm có con cháu đầy đàn, muốn cho môn đăng hộ đối. Chuyện môn đăng hộ đối của người Kinh xưa kia khá nặng. Có người yêu nhau mà gia đình không môn đăng hộ đối đành phải ngậm ngùi chia tay. Có người không yêu nhau lại ghép làm đôi, ăn ở với nhau suốt đời, dù tính tình không hòa hợp nhau. Lại chuyện thách cưới: Đôi khi nhà gái thách cưới quá cao khiến nhà trai lo xong phải gánh nợ. Có nhà trai bèn cố tình mặc áo cũ để đi đưa dâu cho nhà gái biết mặt! Và trong tảo hôn của người Kinh không thể không có thủ phạm chính là "môn đăng hộ đối": Cha mẹ của nhà "con giòng cháu giống" cùng đồng thuận gán ghép con họ với nhau. May mà sau Cách mạng Tháng Tám, tình trạng này gần như biến mất hẳn.

Với bà con dân tộc thiểu số miền núi, sự chuyển hóa phong tục có chậm hơn. Những năm chín mươi thế kỷ XX, khi đến vùng sông Rhe, chúng tôi còn nghe nhiều trường hợp tảo hôn ở đây. Nhưng rồi dần dần bà con cũng đã nhận thức ra tác hại của nó đối với mình ra sao, và đã bỏ đi. Nhưng không hiểu sao, tập tục lạc hậu này lại quay trở lại. Thật là một khúc nhạc buồn cho tuổi teen, buồn cho cả những người làm công tác văn hóa và cho xã hội lắm chăng! Hỏi ra thì lại có kha khá trường hợp các em thiếu niên do điều kiện trường lớp ở xa, phải rời gia đình đi học ở các trường nội trú. Nam nữ cùng ăn ở trong trường, lâu lâu mới về cùng gia đình, làng bản. Nhà trường không quản lý nổi mọi sự sinh hoạt, cho nên các em yêu đương nhau rất sớm. Và khi về gia đình, bản làng "báo cáo" thì mọi sự đã rồi. Gia đình phải thuận theo mà không biết quy định của pháp luật không cho phép.

Như vậy thì trong hoàn cảnh ngày nay, tảo hôn còn có nguyên nhân khác, không phải do các bậc cha mẹ mà do chuyện sống cách ly với gia đình. Một lý do hoàn toàn bất ngờ. Vậy nên điều không thể khác là tiếp tục tuyên truyền, giáo dục của nhà trường và xã hội về tác hại của tảo hôn. Các nhà trường cũng phải nâng cao tinh thần trách nhiệm về việc quản lý sinh hoạt của học sinh. ■

Đề xuất bảy tiêu chí thí điểm mô hình đô thị di sản văn hóa

Bộ VHTTDL đang tổ chức lấy ý kiến đối với dự thảo Nghị định quy định chi tiết một số điều và hướng dẫn thi hành Nghị quyết số 28/2026/QH16 của Quốc hội về phát triển văn hóa Việt Nam. Trong đó, Bộ đề xuất tiêu chí thí điểm mô hình đô thị di sản văn hóa.

Tại dự thảo, Bộ VHTTDL đề xuất tiêu chí thí điểm mô hình đô thị di sản văn hóa. Theo đó, mô hình đô thị di sản xây dựng thí điểm tại các địa phương được đầu tư tu bổ, tôn tạo, bảo tồn, phát huy giá trị di sản văn hóa để đáp ứng các tiêu chí sau đây: Hình thành quần thể kiến trúc đô thị, nông thôn, địa điểm cư trú, khu vực đô thị và nông thôn, công trình công nghiệp chứa đựng công trình kiến trúc và không gian lịch sử, văn hóa có giá trị tiêu biểu cho một hoặc nhiều giai đoạn phát triển của lịch sử, kiến trúc, nghệ thuật; Hình thành các nhóm công trình xây dựng, các nhóm công trình liên hoàn có tính đồng nhất về kiến trúc và cảnh quan hoặc có giá trị nổi bật về văn hóa, khoa học, lịch sử theo quy định của pháp luật về di sản văn hóa.

Các địa điểm, khu vực trong lòng đất và dưới nước đã phát hiện di tích, di vật hoặc có dấu hiệu lưu giữ di tích, di vật có giá trị lịch sử, văn hóa, khoa học được bảo vệ và phát huy giá trị theo quy định của pháp luật về di sản văn hóa; Cảnh quan thiên nhiên, môi trường - sinh thái và không gian cảnh quan vật chất tự nhiên chứa đựng giá trị lịch sử, văn hóa, khoa học, thẩm mỹ cùng không gian văn hóa vật thể và phi vật thể liên quan có tầm quan trọng trong việc hình thành giá trị của di tích lịch sử, văn hóa, danh lam thắng cảnh được bảo tồn và phát huy giá trị theo hướng gắn kết không gian di sản văn hóa vật thể, di sản văn hóa phi vật thể, không gian thực hành di sản văn hóa phi vật thể với cộng đồng chủ thể.

Có nhiều di sản văn hóa vật thể hoặc di sản văn hóa phi vật thể, di sản tư liệu trên địa bàn được công nhận, xếp hạng, ghi danh UNESCO và quốc gia; thực hiện tốt công tác bảo vệ và phát huy giá trị gắn với phát triển du lịch, công nghiệp văn hóa; ban hành và tổ chức thực hiện các chương trình, đề án, dự án, cơ chế, chính sách đặc thù trong quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa trên địa bàn, thực hiện tốt chế độ, chính sách đối với nghệ nhân; Có kinh nghiệm thực tiễn trong công tác đầu tư, bảo tồn, tôn tạo, quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa bảo đảm nguyên tắc bảo tồn và yêu cầu bảo vệ, phát huy giá trị di sản văn hóa theo hướng ổn định, lâu dài, bền vững; lấy di sản văn hóa làm nền tảng phát triển kinh tế - xã hội, phát triển du lịch, công nghiệp văn hóa có hiệu quả, đóng góp vào tăng trưởng kinh tế và GRDP của địa phương.

Thực hiện tốt việc phát huy giá trị di sản văn hóa gắn với giáo dục truyền thống, du lịch văn hóa, tạo sinh kế cho cộng đồng và phát triển bền vững. Ngoài ra, dự thảo Nghị định cũng nêu rõ chính quyền địa phương thực hiện thí điểm mô hình đô thị di sản văn hóa được quyết định cơ chế, chính sách ưu đãi về đất đai; cơ chế, chính sách ưu đãi về phí, lệ phí.

L.SƠN

Ngày hội "Ký ức tuổi thơ trong lòng phố cổ"

Từ ngày 29 đến 31.5, tại không gian phố cổ Bao Vinh (phường Hóa Châu, TP Huế) sẽ diễn ra ngày hội "Ký ức tuổi thơ trong lòng phố cổ" với nhiều hoạt động trải nghiệm văn hóa, nghệ thuật và trò chơi dân gian dành cho thiếu nhi và du khách. Chương trình được tổ chức nhằm hưởng ứng Tháng hành động vì trẻ em năm 2026, đồng thời góp phần bảo tồn di sản và phát triển du lịch cộng đồng tại phố cổ Bao Vinh.

Điểm nhấn nổi bật là không gian "Passport di sản" với năm trạm trải nghiệm đặt tại các hiên nhà cổ và xóm Ớt Bao Vinh. Tại đây, các em nhỏ được tham gia làm diều, chong chóng, quạt truyền thống, đèn hoa đăng, tô tượng, vẽ tranh và làm bánh dân gian. Sau mỗi hoạt động, các em sẽ được đóng dấu vào cuốn "Passport di sản" như một cách lưu giữ ký ức tuổi thơ giữa lòng phố cổ. Không gian "Ký ức sông nước" được tổ chức tại khu vực bến thuyền, chợ Bao Vinh với các hoạt động múa rối nước, đêm hoa đăng ước nguyện, hội thi "Em làm hướng dẫn viên du lịch" cùng khu ẩm thực mang đậm hương vị tuổi thơ của người Huế… Những món quà vặt quen thuộc như chè Huế, bánh tằm, thạch xoa, cốm, kẹo kéo hay bắp nướng được tái hiện trong không gian hoài cổ ven sông.

Bên cạnh đó, tại đình làng Bao Vinh, phường Hóa Châu cũng tổ chức hội thi "Rung chuông vàng" tìm hiểu lịch sử, văn hóa Hóa Châu và Bao Vinh; chợ sách thiếu nhi 0 đồng cùng lễ phát động cuộc thi vẽ tranh "Viết tiếp ước mơ Phố cổ". Dọc tuyến phố đi bộ ở Bao Vinh, du khách còn được thưởng thức các màn múa lân đường phố, trình diễn catwalk chủ đề "Ngày xửa - ngày xưa", âm nhạc truyền thống, acoustic, trò chơi dân gian và hoạt động kể chuyện di sản tại các nhà rường cổ.

S.THÙY

Nhiều thách thức trong bảo tồn văn hóa truyền thống dân tộc Khmer

● **Bài, ảnh: HOÀNG HẢI**

Công tác bảo tồn và phát huy văn hóa truyền thống của đồng bào dân tộc Khmer trong thời gian qua đã đạt nhiều kết quả quan trọng, góp phần nâng cao đời sống văn hóa tinh thần của người dân. Tuy nhiên, từ thực tiễn hiện nay cũng đang đặt ra không ít thách thức.

Đây là vấn đề được nhiều đại biểu quan tâm tại Hội nghị "Bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Khmer" do Bộ VHTTDL chủ trì, phối hợp cùng UBND TP Cần Thơ cùng Bộ, ngành liên quan tổ chức vào cuối tuần qua, nhằm đánh giá toàn diện và đề xuất giải pháp bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống dân tộc Khmer Nam Bộ.

Nguy cơ mai một ngày một rõ rệt

Báo cáo của Bộ VHTTDL cho biết, thời gian qua đã có nhiều chủ trương, chính sách về công tác dân tộc và phát triển văn hóa được ban hành, triển khai hiệu quả. Nhiều loại hình di sản được kiểm kê, phục dựng; các lễ hội, nghệ thuật truyền thống được duy trì và phát huy; nhiều mô hình bảo tồn văn hóa gắn với phát triển du lịch nhằm bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Khmer Nam Bộ...

Bên cạnh những giá trị được bảo tồn và phát huy, một số loại hình văn hóa truyền thống cũng đang đứng trước nguy cơ mai một do thiếu lực lượng kế cận, việc truyền dạy văn hóa trong cộng đồng gặp nhiều khó khăn khi nhiều nghệ nhân đã lớn tuổi nhưng chưa có lớp truyền nhân đủ năng lực để tiếp nối. Môi trường thực hành văn hóa cộng đồng thay đổi nhanh chóng, nhất là tại các khu vực đô thị hóa mạnh và địa bàn có tình trạng di cư lao động lớn khiến không gian văn hóa truyền thống có xu hướng bị thu hẹp, giảm dần không gian thực hành văn hóa cộng đồng nguyên gốc. Không ít lễ hội truyền thống đang có xu hướng bị sân khấu, hành chính hóa, một số giá trị văn hóa truyền thống có biểu hiện bị thương mại hóa. Đáng chú ý, khả năng sử dụng chữ Khmer trong một bộ phận thanh niên có xu hướng suy giảm, mức độ tham gia các hoạt động văn hóa cộng đồng ngày càng hạn chế, dẫn đến nguy cơ "đứt gãy truyền thừa văn hóa" trong thế hệ trẻ…

Hòa thượng, TS Lý Hùng, Phó Hội trưởng Thường trực Hội Đoàn kết sư sãi yêu nước TP Cần Thơ chia sẻ, trong những năm qua, nhiều lễ hội văn hóa truyền thống của đồng bào, sư sãi Khmer luôn được duy trì và thực hiện theo đúng phong tục tập quán. Các thiết chế văn hóa vùng đồng bào Khmer được quan tâm đầu tư, nâng cấp và xây mới; nhiều di tích lịch sử, văn hóa được bảo tồn, khai thác gắn với hoạt động du lịch, đặc biệt vào các dịp lễ hội truyền thống… Mặc dù vậy, vẫn còn những tồn tại, bất cập trong việc gìn giữ và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc. Trong đó, đội ngũ nghệ nhân ngày càng ít, việc đào tạo lớp kế cận chưa hiệu quả; nguồn lực đầu tư cho bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa còn dàn trải, chưa tương xứng với tiềm năng; chính sách đãi ngộ đối với nghệ nhân, người am hiểu văn hóa Khmer còn thấp, trong khi họ là lực lượng nòng cốt trong việc truyền dạy, bảo lưu tri thức dân gian.

Chú trọng gắn bảo tồn văn hóa với phát triển du lịch bền vững

Theo ông Nguyễn Hoàng Hành, Phó Vụ trưởng Vụ Tuyên truyền công tác dân tộc, tôn giáo (Bộ Dân tộc và Tôn giáo), điều đáng lo ngại hiện nay không chỉ là nguy cơ mai một văn hóa, mà sâu xa hơn là nguy cơ đứt gãy truyền nối văn hóa trong thế hệ trẻ.

"Để đồng bào Khmer thực sự là chủ thể và được hưởng lợi từ quá trình bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc mình, các địa phương cần chú trọng gắn bảo tồn văn hóa với phát triển du lịch bền vững, xây dựng các sản phẩm du lịch văn hóa đặc trưng và tạo sinh kế bền vững cho đồng bào Khmer."

(Thứ trưởng TRỊNH THỊ THỦY)

Đây không chỉ là thách thức về bảo tồn di sản mà còn là thách thức giữ gìn "phần hồn", căn cốt và sức sống nội sinh của văn hóa Khmer trong bối cảnh mới. Nếu không hành động kịp thời, những giá trị văn hóa truyền thống sẽ dần vắng bóng trong đời sống cộng đồng, trong tiếng nói, nếp nghĩ, phong tục và trong chính tâm hồn của thế hệ kế cận. Theo đó, "cần tiếp tục hoàn thiện thể chế, chính sách dân tộc, tôn giáo gắn với phát triển văn hóa theo hướng tích hợp, liên ngành, đồng bộ và phù hợp với bối cảnh phát triển mới. Phát huy vai trò của hệ thống chùa Khmer, đội ngũ chức sắc, chư tăng, nghệ nhân và người có uy tín trong giữ gìn bản sắc văn hóa, xây dựng đời sống văn hóa cơ sở và củng cố khối đại đoàn kết toàn dân tộc", ông Hành nhấn mạnh.

Hòa thượng, TS Lý Hùng cũng cho rằng, cần có chính sách quan tâm đầu tư tôn tạo, trùng tu các chùa Phật giáo Nam tông Khmer đã được công nhận di tích. Khuyến khích phát triển du lịch tại các địa phương có đông đồng bào dân tộc Khmer sinh sống nhằm tạo việc làm, kết hợp khai thác truyền thống văn hóa và tài nguyên phong phú của địa phương… Đây cũng là giải pháp được nhiều đại biểu nhấn mạnh nhằm gắn công tác bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống với phát triển du lịch để tạo sinh kế bền vững, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần cho đồng bào dân tộc Khmer.

Thứ trưởng Bộ VHTTDL Trịnh Thị Thủy khẳng định, để đồng bào Khmer thực sự là chủ thể và được hưởng lợi từ quá trình bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc mình, các địa phương cần chú trọng gắn bảo tồn văn hóa với phát triển du lịch bền vững, xây dựng các sản phẩm du lịch văn hóa đặc trưng và tạo sinh kế bền vững cho đồng bào Khmer. Thứ trưởng cũng lưu ý, bên cạnh tiếp tục quán triệt và triển khai hiệu quả các chủ trương của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước về công tác dân tộc và phát triển văn hóa, cần chủ động nhận diện và có giải pháp phù hợp trước những tác động của toàn cầu hóa và giao lưu văn hóa, gìn giữ và phát huy bản sắc văn hóa Khmer trong thời kỳ mới. Vì thế, cần đẩy mạnh kiểm kê, số hóa di sản văn hóa Khmer; xây dựng cơ sở dữ liệu đồng bộ phục vụ công tác quản lý, nghiên cứu, bảo tồn và phát huy giá trị di sản; xây dựng và phát triển nguồn nhân lực văn hóa người Khmer; có cơ chế, chính sách phù hợp nhằm hỗ trợ nghệ nhân, nghệ sĩ và đội ngũ làm công tác văn hóa… Phát huy vai trò của nghệ nhân, người có uy tín, cơ sở tôn giáo và cộng đồng trong việc truyền dạy văn hóa cho thế hệ trẻ.

Phó Chủ tịch UBND TP Cần Thơ Nguyễn Thị Ngọc Điệp cho biết, trong thời gian tới, thành phố sẽ tăng cường đầu tư cho hoạt động văn hóa cơ sở; hỗ trợ công tác bảo tồn tiếng nói, chữ viết, nghệ thuật truyền thống của đồng bào Khmer. Đồng thời, đẩy mạnh tuyên truyền, giáo dục để nâng cao nhận thức của thế hệ trẻ về trách nhiệm gìn giữ, phát huy bản sắc văn hóa của dân tộc mình. ■

Chú trọng truyền dạy văn hóa truyền thống của đồng bào Khmer cho thế hệ trẻ

Thông qua mức phí tham quan di tích Hải Vân Quan

Tại kỳ họp chuyên đề lần thứ nhất diễn ra cuối tuần qua, HĐND TP Huế khóa IX đã thảo luận, biểu quyết thông qua Nghị quyết quy định mức thu, chế độ thu, nộp, quản lý và sử dụng phí tham quan di tích lịch sử và kiến trúc nghệ thuật quốc gia Hải Vân Quan. Theo đó, mức thu phí áp dụng thống nhất cho công dân Việt Nam và người nước ngoài là 70.000 đồng/người/lượt.

Công dân Việt Nam được miễn phí tham quan trong mồng 1 Tết Nguyên đán và một số ngày lễ trọng đại của thành phố Huế, thành phố Đà Nẵng cũng như của đất nước. Ngoài ra, các đối tượng như người khuyết tật, người được hưởng chính sách ưu đãi hưởng thụ văn hóa, trẻ em, học sinh, sinh viên, các tổ chức và cá nhân đến nghiên cứu, hợp tác… được miễn, giảm phí khi tham quan di tích Hải Vân Quan. Ban Kinh tế - Ngân sách, HĐND thành phố Huế nhận định, Hải Vân Quan là di tích lịch sử và kiến trúc nghệ thuật quốc gia, ở trên đỉnh đèo Hải Vân. Đây là di tích có ý nghĩa quan trọng về văn hóa, lịch sử, kiến trúc, quân sự, gắn với vương triều Nguyễn. Tuy nhiên, trong thời gian dài không được thường xuyên trùng tu, bảo tồn, di tích đã xuống cấp nghiêm trọng. Trước thực trạng này, năm 2019, thành phố Huế và thành phố Đà Nẵng phối hợp thực hiện Dự án bảo tồn, tu bổ, phục hồi và phát huy giá trị di tích Hải Vân Quan.

Đến nay, dự án hoàn thành, đưa vào sử dụng. Di tích được áp dụng cơ chế quản lý luân phiên ba năm một lần giữa hai thành phố Huế và Đà Nẵng; trong đó, thành phố Huế thực hiện quản lý trước, từ năm 2026 đến hết năm 2028. **P.V**

CÔNG BỐ BỘ TIÊU CHÍ "PHƯỜNG THỦ ĐỨC HẠNH PHÚC" VÀ KẾT QUẢ KHẢO SÁT ĐỢT MỘT:

Bước thử nghiệm tiến bộ và nhân văn

● **Bài, ảnh: THÙY TRANG**

Lần đầu tiên tại TP.HCM, một địa phương cấp cơ sở công bố bộ tiêu chí đo lường mức độ hạnh phúc và chất lượng sống của người dân. Mô hình này không đặt trọng tâm vào các chỉ số hạ tầng hay thành tích hành chính, mà hướng tới việc đo lường cảm nhận thật của người dân.

Đây được xem là hướng tiếp cận mới trong quản trị đô thị, lấy người dân làm trung tâm và coi chất lượng sống là mục tiêu của phát triển.

Trạm Y tế phường Thủ Đức tổ chức khám sức khỏe, tầm soát bệnh miễn phí cho người dân từ 60 tuổi trở lên

Dữ liệu để lắng nghe người dân

UBND phường Thủ Đức phối hợp với Viện Nghiên cứu phát triển TP.HCM vừa công bố Bộ tiêu chí "Phường Thủ Đức hạnh phúc" và kết quả khảo sát đợt một năm 2026.

Khảo sát được thực hiện trên 6.000 mẫu hợp lệ, phản ánh khá đầy đủ cơ cấu dân cư đa dạng của phường Thủ Đức với nhiều nhóm nghề nghiệp, độ tuổi và điều kiện cư trú khác nhau. Bộ tiêu chí được xây dựng từ tháng 3.2026, tham khảo các mô hình đo lường hạnh phúc trong và ngoài nước, kết hợp khảo sát thực tế, tọa đàm chuyên môn và lấy ý kiến người dân tại 52 khu phố. Sau nhiều lần hiệu chỉnh, bộ tiêu chí chính thức gồm ba phương diện: Vật chất, tinh thần và nhận thức; với 10 tiêu chí và 50 chỉ số đo lường cụ thể, bám sát trải nghiệm sống hằng ngày của người dân.

Kết quả khảo sát cho thấy phương diện nhận thức đạt điểm trung bình cao nhất, khoảng 7,4 điểm. Đây cũng là nhóm chỉ số phản ánh rõ tinh thần lạc quan, sự gắn bó và niềm tin của người dân đối với địa phương. Phương diện tinh thần đạt khoảng 7,2 điểm, phản ánh cảm giác được hỗ trợ, sự gắn kết hàng xóm, tinh thần tích cực trong đời sống và mức độ hài lòng với cuộc sống hiện tại. Trong khi đó, phương diện vật chất đạt khoảng 7 điểm, thấp nhất trong ba nhóm tiêu chí. Những vấn đề được người dân phản ánh nhiều là áp lực chi phí sinh hoạt, giao thông, ngập nước, ô nhiễm tiếng ồn, thiếu không gian xanh, áp lực công việc và thiếu thời gian nghỉ ngơi.

Đáng chú ý, có tới 71,9% người tham gia tự đánh giá ở mức "Hạnh phúc" và "Rất hạnh phúc", trong đó khoảng 26% chấm điểm tuyệt đối 10/10. Nhóm "Ít hạnh phúc" và "Rất ít hạnh phúc" chỉ chiếm khoảng 2%. Theo ông Phạm Bình An, Phó Viện trưởng Viện Nghiên cứu phát triển TP.HCM, đơn vị đồng hành cùng địa phương trong việc tiếp cận các phương pháp nghiên cứu, xây dựng Bộ tiêu chí "Phường Thủ Đức hạnh phúc", đây là sáng kiến có ý nghĩa đặc biệt khi lần đầu tiên cụ thể hóa quan điểm lấy người dân làm trung tâm trong quản trị địa phương. Ông cho rằng bộ tiêu chí hạnh phúc giống như một "tấm gương phản chiếu" khá trung thực về mức độ thụ hưởng của người dân đối với các chính sách và chất lượng điều hành của chính quyền cơ sở. "Đây là bước tiếp cận mới trong quản trị địa phương, chuyển từ quản lý hành chính đơn thuần sang quản trị lấy người dân làm trung tâm. Bộ tiêu chí phản ánh người dân thực sự cảm nhận thế nào về cuộc sống, môi trường sống và chính sách", ông An nói.

> *"Đây là sáng kiến có ý nghĩa đặc biệt khi lần đầu tiên cụ thể hóa quan điểm lấy người dân làm trung tâm trong quản trị địa phương. Bộ tiêu chí hạnh phúc giống như một "tấm gương phản chiếu" khá trung thực về mức độ thụ hưởng của người dân đối với các chính sách và chất lượng điều hành của chính quyền cơ sở.*
>
> *Đây là bước tiếp cận mới trong quản trị địa phương, chuyển từ quản lý hành chính đơn thuần sang quản trị lấy người dân làm trung tâm. Bộ tiêu chí phản ánh người dân thực sự cảm nhận thế nào về cuộc sống, môi trường sống và chính sách."*
>
> **(Ông PHẠM BÌNH AN, Phó Viện trưởng Viện Nghiên cứu phát triển TP.HCM)**

Khác với các danh hiệu thiên về tiêu chí hạ tầng, bộ tiêu chí hạnh phúc đi sâu vào cảm nhận thực tế của người dân. Theo ông Phạm Bình An, quá trình xây dựng gặp nhiều khó khăn do khái niệm "hạnh phúc" rất trừu tượng, khó lượng hóa, trong khi cư dân đô thị có nhiều tầng lớp khác nhau. Vì vậy, nhóm nghiên cứu phải tham khảo nhiều mô hình quốc tế, đồng thời điều chỉnh ngôn ngữ khảo sát để người dân dễ hiểu và phản hồi đúng cảm nhận của mình. Ông cũng nhấn mạnh, ý nghĩa lớn nhất của bộ tiêu chí không nằm ở việc xếp hạng hay công bố danh hiệu "hạnh phúc", mà giúp chính quyền nhận diện những vấn đề còn tồn tại để điều chỉnh chính sách, từng bước nâng cao chất lượng sống cho người dân.

Có thể trở thành mô hình mẫu

Góp ý cho Bộ tiêu chí, TS Nguyễn Thị Hậu, nguyên Phó Viện trưởng Viện Nghiên cứu phát triển TP.HCM đánh giá khảo sát "Phường Thủ Đức hạnh phúc" là thử nghiệm rất đáng chú ý trong bối cảnh các đô thị Việt Nam đang đứng trước yêu cầu chuyển đổi mô hình phát triển từ "đô thị tăng trưởng" sang "đô thị đáng sống".

Theo bà Hậu, việc đưa các yếu tố như cảm nhận hạnh phúc, niềm tin xã hội, đời sống tinh thần và mức độ gắn bó cộng đồng vào đánh giá phát triển địa phương cho thấy hướng tiếp cận tiến bộ, nhân văn và phù hợp xu thế quản trị đô thị hiện đại. Tuy nhiên, để bộ tiêu chí trở thành công cụ nghiên cứu và quản trị có giá trị lâu dài, cần tiếp tục hoàn thiện cả về phương pháp khảo sát, tính đại diện dữ liệu và cách diễn giải kết quả. "Điều quan trọng là phải giữ được tính khách quan và năng lực phản biện xã hội của khảo sát, tránh biến "hạnh phúc" thành chỉ số tuyên truyền hay thi đua hình thức", TS Hậu lưu ý.

TS Nguyễn Thị Kim Liên, Trưởng khoa Văn hóa phát triển, Học viện Chính trị khu vực II cho rằng, giá trị của bộ chỉ số không dừng ở mức "thống kê để báo cáo", mà trở thành công cụ điều hành sát sườn cho chính quyền cấp phường. "Từ kết quả khảo sát, chính quyền có thể nhận diện khu phố nào điểm thấp để tập trung nguồn lực, khoanh vùng nhóm dân cư dễ tổn thương để có chính sách an sinh phù hợp, đồng thời theo dõi hiệu quả của từng giải pháp qua từng năm", bà Liên nói. Khảo sát cũng ghi nhận nhiều đề xuất trực tiếp từ người dân như số hóa quản lý ngập lụt, ứng dụng phản ánh hiện trường hai chiều, kênh phản hồi nhanh trong 24-48h hay tận dụng cơ sở hành chính dôi dư để phát triển công viên, không gian xanh.

Theo nhiều chuyên gia, đây là nguồn dữ liệu rất có giá trị cho hoạch định chính sách mà các phương pháp thống kê truyền thống khó thu nhận được. Theo đánh giá của giới chuyên môn, mô hình "Phường Thủ Đức hạnh phúc" có tiềm năng nhân rộng ra nhiều địa phương khác trên địa bàn TP.HCM. TS Nguyễn Thị Kim Liên cho rằng công trình hội đủ điều kiện để trở thành mô hình mẫu cấp cơ sở bởi khung phương pháp luận đã tương đối hoàn chỉnh, quy trình triển khai có thể chuyển giao và chi phí thực hiện không quá lớn. Việc khảo sát qua Zalo cộng đồng và mã QR Code giúp triển khai nhanh, tiết kiệm nguồn lực và phù hợp với xu hướng chuyển đổi số hiện nay. Đặc biệt, Thủ Đức có cấu trúc dân cư đa dạng, mật độ đô thị hóa cao và vừa trải qua quá trình sáp nhập từ nhiều phường cũ, gần như một "TP. HCM thu nhỏ". Nếu mô hình vận hành hiệu quả tại đây, khả năng thích ứng với các địa bàn khác là khá cao.

Ông Mai Hữu Quyết, Bí thư Đảng ủy, Chủ tịch HĐND phường Thủ Đức cho rằng 6.000 phiếu khảo sát cũng chính là tiếng nói, kỳ vọng và tâm tư của người dân gửi đến chính quyền. "Tôi thực sự xúc động khi biết rằng thông qua mạng lưới Zalo cộng đồng và các mã QR Code, đã có 6.000 người dân từ 52 khu phố chia sẻ rất chân thực những trải nghiệm của mình", ông nói. Theo ông Quyết, kết quả 71,9% người dân tự đánh giá hạnh phúc và rất hạnh phúc là tín hiệu đáng trân trọng, cho thấy tinh thần lạc quan và niềm tin của người dân đối với địa phương. Tuy nhiên, lãnh đạo phường cũng nhìn nhận nhiều áp lực đời sống vẫn đang hiện hữu như vấn đề giao thông, ngập nước, ô nhiễm tiếng ồn, thiếu không gian xanh và áp lực chi phí sinh hoạt.

Thời gian tới, phường Thủ Đức sẽ tiếp tục đẩy mạnh chuyển đổi số, mở rộng các kênh tiếp nhận phản ánh qua Zalo và mạng xã hội, rút ngắn thời gian xử lý vấn đề đô thị xuống còn 24-48h. Địa phương cũng đặt mục tiêu triển khai mô hình "5 tại chỗ", giúp người dân tiếp cận các dịch vụ thiết yếu như y tế, giáo dục, việc làm, giải trí và sáng tạo trong bán kính di chuyển từ 10-15 phút.

Dù còn nhiều vấn đề cần tiếp tục hoàn thiện, từ việc mở rộng hình thức khảo sát cho người lớn tuổi, người thuê trọ đến bổ sung thêm dữ liệu nhân khẩu học chuyên sâu, nhưng mô hình "Phường Thủ Đức hạnh phúc" đã mở ra một hướng tiếp cận mới trong quản trị đô thị. Quan trọng hơn, mô hình này cho thấy phát triển đô thị không chỉ là xây thêm bao nhiêu công trình hay đạt bao nhiêu chỉ tiêu tăng trưởng, mà cuối cùng phải trả lời được câu hỏi: Người dân có thực sự cảm thấy sống tốt hơn, an tâm hơn và hạnh phúc hơn hay không.■

TIẾP BÀI "SAU GẦN MỘT NĂM VẬN HÀNH CHÍNH QUYỀN HAI CẤP":

Những câu hỏi từ "người trong cuộc"

● **Bài, ảnh: PHAN HIẾU**

"Trước hết, về tổ chức bộ máy và nguồn nhân lực tại địa phương còn một số hạn chế nhất định. Một số vị trí như công nghệ thông tin, nông nghiệp, giáo dục, y tế… không có chuyên môn đảm nhiệm, trong khi đó khối công việc lớn, với nhiều vấn đề mới, phức tạp nảy sinh, nhất là khi nhiều nhiệm vụ được phân cấp, phân quyền mạnh hơn từ cấp trên khiến nhiều cán bộ, công chức bị áp lực tâm lý, hiệu quả xử lý công việc không như mong muốn".

Bên cạnh những thuận lợi, lãnh đạo xã Hoài Ân (Gia Lai) đã chia sẻ với phóng viên *Văn Hóa* sau gần một năm vận hành mô hình chính quyền hai cấp.

Vận dụng nhiều cách làm

So với nhiều xã, phường khác trên địa bàn Gia Lai, Hoài Ân là một trong những địa phương còn tên gọi sau sáp nhập, dựa trên tên gọi của huyện Hoài Ân cũ trước đó. Sau sáp nhập, để chính quyền mới vận hành trơn tru, thông suốt, Hoài Ân đã có nhiều cách làm sáng tạo để lĩnh vực văn hóa - thông tin (VHTT) gần gũi dân, sát dân.

Bà Đỗ Thị Thu Hằng, Trưởng phòng Văn hóa - Xã hội, UBND xã Hoài Ân thông tin, một trong điểm sáng trong thời gian qua là địa phương đã đa dạng hóa hình thức tuyên truyền, kết hợp giữa truyền thống và hiện đại, như sử dụng mạng xã hội, nhóm Zalo cộng đồng, cổng thông tin điện tử để truyền tải nhanh chóng các chủ trương, chính sách đến người dân. Đó là chưa kể, Hoài Ân đã chủ động xây dựng mô hình "Gia đình số", "Tổ công nghệ số cộng đồng", từng bước hướng dẫn người dân tiếp cận dịch vụ công trực tuyến, nâng cao kỹ năng số, góp phần hình thành thói quen sử dụng công nghệ trong đời sống. Đồng thời, phát huy vai trò của các tổ chức đoàn thể, tuyên truyền viên cơ sở và người có uy tín trong cộng đồng trong công tác tuyên truyền, vận động, tạo sự lan tỏa sâu rộng và hiệu quả bền vững.

Vận dụng nhiều cách làm sáng tạo cho nên công tác quản lý nhà nước về VHTT ở Hoài Ân ngày càng được tăng cường, đi vào nề nếp. Địa phương đã chú trọng rà soát, quản lý chặt chẽ các di tích lịch sử, văn hóa; đồng thời triển khai các giải pháp bảo tồn và phát huy giá trị di tích gắn với giáo dục truyền thống và phát triển du lịch cộng đồng. Ngoài ra, việc xây dựng gia đình văn hóa, thôn văn hóa có nhiều chuyển biến rõ nét; các thiết chế văn hóa cơ sở như nhà văn hóa, khu thể thao được đầu tư, nâng cấp và khai thác hiệu quả. Các hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể dục thể thao diễn ra sôi nổi, thu hút đông đảo nhân dân tham gia, góp phần xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh…

UBND xã Hoài Ân khẳng định, những kết quả đạt được trong lĩnh vực VHTT đã góp phần quan trọng vào việc nâng cao dân trí, giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc và tạo sự đồng thuận xã hội.

Còn đó những khó khăn

Việc triển khai mô hình chính quyền hai cấp thời gian qua đã mang lại nhiều hiệu quả tích cực, đặc biệt là nâng cao tính chủ động, linh hoạt của chính quyền cơ sở và rút ngắn khoảng cách phục vụ nhân dân. Tuy nhiên, trong quá trình thực hiện, địa phương cũng gặp phải một số tồn tại, khó khăn nhất định. Và ở lĩnh vực VHTT cũng chịu sự tác động này.

NNƯT Nguyễn Phú thuộc Trung tâm Văn hóa, Thông tin và Thể thao (VHTT&TT) xã Tuy Phước chia sẻ: Văn hóa là một bộ phận quan trọng của tư tưởng luôn được Đảng và Nhà nước ta quan tâm. Việc thực hiện chủ trương vận hành chính quyền địa phương hai cấp sau sáp nhập có những bước thuận lợi và cũng có những khó khăn nhất định. Đứng ở góc độ người có kinh nghiệm lâu nay hoạt động trong lĩnh vực VHTT ở địa phương, NNƯT Nguyễn Phú đặt câu hỏi: "Sau khi sáp nhập các Trung tâm VHTT&TT ở các địa phương được tổ chức, bố trí, sắp xếp và hình thức hoạt động khác nhau. Vậy thì mô hình nào là phù hợp; mỗi xã một Trung tâm dịch vụ công ích hay một Trung tâm sinh hoạt động liên xã, phường? Và việc tổ chức các hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể dục, thể thao chỉ tập trung tại trung tâm mới hay sẽ được bố trí đều đến các xã, phường để phù hợp với không gian phát triển mới"? Đó là chưa kể, sau khi sáp nhập thì hầu hết các đoàn tuồng không chuyên và các CLB bài chòi dân gian ở Gia Lai gặp không ít khó khăn như phạm vi hoạt động thu hẹp, tổ chức truyền dạy, tập huấn, sinh hoạt hằng tháng, trình diễn phục vụ nhân dân giảm hẳn; hầu hết tên gọi các CLB không còn phù hợp cần được tái thành lập, điều chỉnh và củng cố đi vào hoạt động.

Hoài Ân chú trọng rà soát, quản lý chặt chẽ các di tích lịch sử - văn hóa

Theo NNƯT Nguyễn Phú, về chế độ ưu đãi cho các NNND, NNƯT đã được Nhà nước quan tâm kịp thời, nhưng đối với các đoàn tuồng không chuyên và các CLB bài chòi rất cần có những đề án trước mắt và lâu dài. Cùng với đó, là các cơ chế chính sách ưu đãi để có thể ổn định đi vào hoạt động và phát triển, góp phần bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa truyền thống. Chia sẻ về hướng hỗ trợ các đoàn nghệ thuật không chuyên và nghệ nhân hoạt động trong lĩnh vực văn hóa, ông Lâm Hải Giang, Phó Chủ tịch UBND tỉnh Gia Lai chia sẻ: Tỉnh nhận thấy các đoàn nghệ thuật truyền thống đang gặp nhiều khó khăn về kinh tế, mặc dù nhận được sự yêu mến của nhân dân. Do đó, việc hỗ trợ là cần thiết để bảo tồn văn hóa. Theo ông Giang, trước đây, tỉnh Bình Định cũ đã có quy định hỗ trợ này. Trong thời gian tới, khi đã sáp nhập tỉnh (Bình Định và Gia Lai), cơ quan chức năng sẽ rà soát để ban hành một chính sách hỗ trợ chung, thống nhất cho toàn tỉnh mới để các nghệ nhân có thể yên tâm tiếp tục cống hiến.

"Tỉnh đã thành lập các tổ công tác và cử cán bộ từ các Sở, ngành về hỗ trợ trực tiếp cho xã cho đến khi công việc vận hành trơn tru mới rút về", ông Giang thông tin thêm. Một số xã đang thiếu người do cán bộ nghỉ chế độ sau sáp nhập, tỉnh sẵn sàng điều động cán bộ từ "ngân hàng cán bộ" về hỗ trợ, kể cả các vị trí Phó Chủ tịch UBND xã nếu địa phương có nhu cầu", ông Giang cho biết.

Vượt khó để hoạt động hiệu quả

Để mô hình chính quyền hai cấp hoạt động hiệu quả, ông Hoàng Anh Ngọc, Chủ tịch UBND xã Hoài Ân chia sẻ: "Trước hết, về tổ chức bộ máy và nguồn nhân lực tại địa phương còn một số hạn chế nhất định. Hiện xã có ba phòng chuyên môn và Trung tâm Phục vụ hành chính công với 32 biên chế có mặt/43 biên chế được giao. Một số vị trí như công nghệ thông tin, nông nghiệp, giáo dục, y tế không có chuyên môn đảm nhiệm, trong khi đó khối công việc lớn, với nhiều vấn đề mới, phức tạp nảy sinh, nhất là khi nhiều nhiệm vụ được phân cấp, phân quyền mạnh hơn từ cấp trên khiến nhiều cán bộ, công chức bị áp lực tâm lý, hiệu quả xử lý công việc không như mong muốn. Đặc biệt là các lĩnh vực liên quan đến chuyển đổi số, cải cách hành chính và quản lý đa ngành. Bên cạnh đó, chính sách về cải cách tiền lương gắn với vị trí việc làm chậm được thực thi, ảnh hưởng phần nào đến tinh thần cống hiến của cán bộ, công chức. Do sự thay đổi về địa giới hành chính vị trí việc làm và sự dịch chuyển không gian sống, sinh hoạt khiến nhiều cán bộ gặp nhiều khó khăn trong việc xử lý, cân bằng giữa việc cơ quan và công việc gia đình".

Cũng theo ông Ngọc, việc thực hiện phân cấp, phân quyền, phân định thẩm quyền vẫn còn vướng mắc. Một số văn bản quy phạm pháp luật, thủ tục hành chính chưa được điều chỉnh kịp thời, gây khó khăn cho cơ sở trong quá trình triển khai; Việc hướng dẫn thực hiện ở một số lĩnh vực chưa kịp thời, đồng bộ. Trong khi đó về điều kiện cơ sở vật chất và hạ tầng kỹ thuật, nhất là hạ tầng công nghệ thông tin ở Hoài Ân vẫn còn hạn chế. "Trang thiết bị phục vụ công tác chuyển đổi số, giải quyết thủ tục hành chính trực tuyến chưa đáp ứng đầy đủ yêu cầu; tín hiệu đường truyền trực tiếp đôi lúc chưa ổn định, ảnh hưởng đến chất lượng các hội nghị trực tuyến từ Trung ương, tỉnh đến địa phương và phục vụ người dân, doanh nghiệp", ông Ngọc chia sẻ. ■

Bộ Y tế hỏa tốc phòng, chống bệnh do vi rút Ebola

Ngày 24.5, Cục Quản lý khám, chữa bệnh (Bộ Y tế) có văn bản hỏa tốc gửi các cơ sở khám bệnh, chữa bệnh trực thuộc Bộ Y tế; y tế các Bộ, ngành; Sở Y tế các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương chủ động phòng chống bệnh do vi rút Ebola trước nguy cơ bệnh lây lan. Theo Bộ Y tế, bệnh do virus Ebola là bệnh truyền nhiễm cấp tính và đặc biệt nguy hiểm ở người, thường biểu hiện bằng hội chứng xuất huyết và suy đa tạng, với tỷ lệ tử vong có thể lên tới 90%.

Bệnh lây truyền chủ yếu qua tiếp xúc trực tiếp với máu, mô, dịch cơ thể của động vật hoặc người nhiễm bệnh, cũng như qua các vật dụng bị nhiễm virus như, quần áo, chăn, kim tiêm đã qua sử dụng. Virus Ebola có thể lây từ người sang người thông qua tiếp xúc trực tiếp qua da không nguyên vẹn hoặc niêm mạc với máu và các dịch cơ thể như, dịch tiết, phân, nước tiểu, nước bọt, tinh dịch của người bệnh. Trước nguy cơ bệnh do virus Ebola có thể xâm nhập vào Việt Nam, Cục Quản lý khám, chữa bệnh đề nghị, các đơn vị y tế khẩn trương triển khai đồng bộ các biện pháp phòng, chống dịch trong phạm vi quản lý.

Các cơ sở khám bệnh, chữa bệnh cần tăng cường giám sát người bệnh, đặc biệt đối với các trường hợp có tiền sử đến hoặc trở về từ các quốc gia, khu vực đang ghi nhận dịch trong vòng 21 ngày. Đồng thời, thực hiện nghiêm công tác kiểm soát nhiễm khuẩn, bảo đảm quy trình phòng hộ, sàng lọc, phân loại và cách ly nghiêm ngặt đối với các trường hợp nghi ngờ hoặc xác định mắc bệnh do virus Ebola tại cơ sở khám, chữa bệnh. Các đơn vị được yêu cầu thường xuyên cập nhật thông tin dịch bệnh trên thế giới, chủ động truyền thông để cung cấp thông tin chính xác, kịp thời, tránh gây hoang mang trong cộng đồng, đồng thời hướng dẫn thực hiện đúng các biện pháp phòng bệnh theo khuyến cáo.

Các cơ sở khám chữa bệnh cần phát hiện sớm các trường hợp nghi ngờ mắc bệnh để kịp thời cách ly, phối hợp với hệ thống y tế dự phòng trong công tác xét nghiệm, chẩn đoán, điều trị và kiểm soát dịch theo hướng dẫn chuyên môn của Bộ Y tế.

B.N

Đánh thức "mỏ vàng" văn hóa giữa đại ngàn Gia Lai

● LINH TÁ

Giữa không gian cồng chiêng, lễ hội truyền thống và những bản làng đậm đà bản sắc, Gia Lai đang từng bước đánh thức tiềm năng du lịch cộng đồng bằng chính "mỏ vàng" văn hóa bản địa của đại ngàn Tây Nguyên. Hành trình này vừa tạo sức hút với du khách, vừa mở ra cơ hội gìn giữ di sản, cải thiện sinh kế và đưa những giá trị truyền thống đến gần hơn với đời sống hiện đại.

Hút du khách bằng không gian văn hóa bản địa

Phía Tây Gia Lai sở hữu không gian thiên nhiên đặc trưng của đại ngàn Tây Nguyên với Biển Hồ, núi lửa Chư Đăng Ya, Vườn quốc gia Kon Ka Kinh - Vườn di sản ASEAN cùng không gian văn hóa cồng chiêng được UNESCO ghi danh là "Di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại" từ năm 2005.

Giữa núi rừng ấy, cộng đồng người Ba Na, Gia Rai, Hrê, Chăm Hroi… vẫn gìn giữ nhiều giá trị văn hóa truyền thống qua lễ hội, âm nhạc, nghề thủ công và nếp sinh hoạt cộng đồng. Đây cũng là nền tảng để Gia Lai từng bước khai thác du lịch cộng đồng theo hướng lấy bản sắc văn hóa bản địa làm sức hút.

Cuối tháng 4 vừa qua, hàng ngàn du khách trong và ngoài nước đã đổ về Quảng trường Đại Đoàn Kết, phường Pleiku để tham gia Ngày hội Văn hóa các dân tộc tỉnh Gia Lai lần thứ I. Không gian phố núi những ngày ấy rộn ràng tiếng cồng chiêng, tiếng nhạc cụ truyền thống và những điệu dân ca vang vọng từ các buôn làng. Hơn 1.000 nghệ nhân, diễn viên quần chúng các dân tộc Gia Rai, Ba Na, Hrê, Chăm Hroi… đã phục dựng nhiều nghi lễ truyền thống như lễ bỏ mả, lễ mừng lúa mới, lễ cúng nước giọt, lễ mừng nhà rông… tạo nên bức tranh văn hóa đậm sắc màu Tây Nguyên.

Bên cạnh các nghi lễ dân gian là không gian giới thiệu nghề truyền thống, dệt thổ cẩm, đan lát, tạc tượng cùng nhiều món ăn mang hương vị núi rừng. Đoàn nghệ nhân Hrê ở xã An Vinh mang đến ngày hội các món cá niên nướng, rau dớn, nhái nướng, gà nướng… thu hút đông đảo người dân và du khách trải nghiệm.

Nghệ nhân Đinh Xuân Hải, xã An Vinh chia sẻ: "Tôi rất vui khi được đại diện người Hrê tham gia ngày hội. Các địa phương đều mang theo trang phục, nhạc cụ và nét văn hóa riêng để giới thiệu, quảng bá. Đây cũng là cách để gìn giữ và truyền lại cho thế hệ sau".

Nét đẹp văn hóa uống rượu cần của đồng bào dân tộc thiểu số Tây Nguyên

Không gian trình diễn văn hóa dân gian cùng các hoạt động trải nghiệm đã để lại nhiều ấn tượng với du khách. Anh Nguyễn Vương Long đến từ Hải Phòng cho biết, đây là lần đầu tiên anh được hòa mình vào không gian văn hóa giàu bản sắc của các dân tộc Tây Nguyên, được giao lưu với người dân địa phương, xem biểu diễn cồng chiêng và tận mắt chứng kiến nhiều nghề truyền thống đặc sắc.

"Tôi cảm nhận rõ sự quan tâm của địa phương trong việc gìn giữ văn hóa của đồng bào. Hy vọng sẽ có thêm nhiều du khách đến Gia Lai để trải nghiệm không gian rất đặc biệt này", anh Long bày tỏ.

Tìm hướng đánh thức du lịch cộng đồng

Từ lợi thế về cảnh quan tự nhiên, văn hóa bản địa và không gian sinh thái đặc trưng của đại ngàn Tây Nguyên, Gia Lai đang từng bước hình thành các mô hình du lịch cộng đồng gắn với trải nghiệm văn hóa và đời sống bản địa.

Nhiều điểm du lịch cộng đồng đã được địa phương định hướng xây dựng như làng K3 - Vĩnh Sơn với mô hình du lịch sinh thái gắn rừng, suối, thác; làng Kép (xã Ialy), làng Mơ Hra-Đap (xã Tơ Tung), làng Plei Ốp (phường Pleiku), làng Ia Nueng (xã Biển Hồ)… với các trải nghiệm văn hóa truyền thống, ẩm thực địa phương và sinh hoạt cộng đồng. Hướng đi được tỉnh đặt ra là nâng chất lượng dịch vụ, đa dạng sản phẩm trải nghiệm và tăng khả năng kết nối tour, tuyến.

Không gian trình diễn văn hóa nghệ thuật dân gian của các dân tộc ở Gia Lai thu hút đông đảo du khách tham quan, trải nghiệm

Theo bà Đỗ Thị Diệu Hạnh, Giám đốc Sở VHTTDL Gia Lai, du lịch cộng đồng và du lịch trải nghiệm đang trở thành trọng tâm trong chiến lược phát triển sản phẩm mới ở khu vực phía Tây tỉnh.

Sự quan tâm của các doanh nghiệp lữ hành đối với Gia Lai cũng đang tăng lên. Nhiều đơn vị xúc tiến, kết nối du lịch đã phối hợp cùng Hiệp hội Du lịch Việt Nam tổ chức các chương trình quảng bá, đưa khách đến địa phương. Bên cạnh du lịch biển, xu hướng được các doanh nghiệp đặc biệt quan tâm hiện nay là du lịch cộng đồng gắn với trải nghiệm văn hóa bản địa.

TS Chu Mạnh Trinh, chuyên gia dự án phát triển du lịch cộng đồng cho rằng, du lịch cộng đồng thực chất là hành trình học tập và trao đổi văn hóa. Giá trị của loại hình này không chỉ nằm ở sản phẩm vật chất mà còn ở những câu chuyện, kinh nghiệm sống, làn điệu dân ca hay phong tục tập quán được người dân bản địa truyền lại cho du khách. Đây cũng là cơ hội để cộng đồng địa phương cải thiện sinh kế từ chính vốn văn hóa mình đang sở hữu.

Theo TS Chu Mạnh Trinh, để du lịch cộng đồng phát triển bền vững, Nhà nước cần đóng vai trò định hướng và kết nối, giúp bà con tiếp tục khai mở các giá trị văn hóa, cảnh quan và tri thức bản địa. Đồng thời, cần tạo điều kiện để người dân kết nối với trường học, các chương trình trải nghiệm và hoạt động nghiên cứu khoa học, qua đó mở rộng không gian học tập, trải nghiệm cho du khách và thế hệ trẻ. ■

"Không gian văn hóa đồng bào Co" đến với vùng cao Trà Liên

Từ ngày 29.5 - 1.6, Bảo tàng Đà Nẵng phối hợp UBND xã Trà Liên và Thư viện Đà Nẵng tổ chức trưng bày chuyên đề "Không gian văn hóa đồng bào Co - Di sản sống giữa đại ngàn" tại Trường THCS Phương Đông, thôn Định Yên, xã Trà Liên, TP Đà Nẵng.

Hoạt động giới thiệu những giá trị văn hóa đặc sắc của đồng bào Co - cộng đồng cư trú lâu đời ở khu vực miền núi phía Nam - Tây Nam Đà Nẵng và phía Tây Bắc Quảng Ngãi. Người Co hiện sinh sống chủ yếu tại xã Trà Liên cùng một số địa phương lân cận như Thạnh Bình, Đức Phú, Trà Giáp, Tam Mỹ. Qua nhiều thế hệ gắn bó với núi rừng, cộng đồng này đã hình thành nên không gian văn hóa giàu bản sắc, phản ánh mối quan hệ chặt chẽ giữa con người với thiên nhiên đại ngàn.

Tại triển lãm, hơn 70 hình ảnh và 20 hiện vật được chia thành các nội dung chính: "Cội nguồn và bản sắc" tái hiện cảnh quan, làng nóc và đời sống lao động của người Co; "Di sản giữa đại ngàn" tập trung khắc họa đời sống tinh thần với tín ngưỡng dân gian, nghệ thuật đấu chiêng, múa Cà đáo cùng các lễ hội truyền thống như ăn trâu, mừng lúa mới; "Di sản - Dòng chảy tiếp nối", công chúng được tiếp cận hoạt động truyền dạy di sản cho thế hệ trẻ và tìm hiểu thương hiệu quế Trà My gắn với đời sống kinh tế địa phương.

Bên cạnh không gian trưng bày, chương trình còn tổ chức nhiều hoạt động trải nghiệm như biểu diễn đấu chiêng, múa Cà đáo, hướng dẫn đánh cồng chiêng, đan lát thủ công và giới thiệu ẩm thực vùng cao với các món đặc trưng như cơm lam, ốc đá, rau ranh.

Dịp này, Thư viện Đà Nẵng cũng trao tặng tủ sách cho trường học trên địa bàn xã, đồng thời phục vụ xe thư viện lưu động và không gian đọc sách, góp phần lan tỏa tri thức, bồi đắp đời sống tinh thần cho người dân vùng cao.

Người Co tiếp tục nỗ lực bảo tồn và phát huy các giá trị truyền thống của cộng đồng

ĐỨC HOÀNG

Văn hóa là nhịp cầu bền vững đưa quan hệ Việt Nam - Thái Lan tới tầm cao mới

● PGS.TS BÙI HOÀI SƠN

Chuyến thăm chính thức Thái Lan của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm và Phu nhân, cùng đoàn đại biểu cấp cao Việt Nam từ ngày 27 đến 29.5.2026, theo lời mời của Thủ tướng Vương quốc Thái Lan Anutin Charnvirakul và Phu nhân, không chỉ là sự kiện đối ngoại cấp cao có ý nghĩa đặc biệt sau khi hai nước nâng cấp quan hệ lên Đối tác Chiến lược toàn diện, mà còn là dịp quan trọng để làm sâu sắc hơn nền tảng văn hóa, giao lưu nhân dân và tình hữu nghị bền chặt giữa hai quốc gia láng giềng trong cộng đồng ASEAN.

Giao lưu văn hóa nghệ thuật giữa hai nước Việt Nam - Thái Lan

Trong quan hệ quốc tế hiện đại, có những chuyến thăm được nhìn nhận trước hết qua các văn kiện ký kết, các thỏa thuận hợp tác, những con số thương mại, đầu tư hay các cam kết chính trị. Nhưng cũng có những chuyến thăm mang ý nghĩa sâu xa hơn: Khơi dậy ký ức hữu nghị, làm mới niềm tin chiến lược, mở rộng không gian hợp tác và đặt nền móng cho một tương lai gắn bó hơn giữa các dân tộc. Chuyến thăm chính thức Thái Lan của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm lần này, theo tôi, thuộc về ý nghĩa đó.

Việt Nam và Thái Lan là hai quốc gia láng giềng gần gũi, cùng nằm trong không gian văn hóa Đông Nam Á, cùng chia sẻ khát vọng hòa bình, ổn định, phát triển và thịnh vượng. Trải qua gần 50 năm kể từ khi thiết lập quan hệ ngoại giao, quan hệ hai nước đã không ngừng được củng cố, mở rộng và đi vào chiều sâu, trở thành một trong những mối quan hệ năng động, hiệu quả trong ASEAN. Đặc biệt, việc hai nước nâng cấp quan hệ lên Đối tác Chiến lược toàn diện năm 2025 là dấu mốc rất quan trọng, phản ánh mức độ tin cậy chính trị cao và quyết tâm chung của lãnh đạo hai nước trong việc đưa quan hệ song phương phát triển sâu sắc, thực chất hơn trong giai đoạn mới.

Điều đáng nói là quan hệ Việt Nam - Thái Lan không chỉ được xây dựng trên nền tảng lợi ích chiến lược, mà còn được nuôi dưỡng bởi những dòng chảy văn hóa và nhân dân rất bền bỉ. Hai dân tộc có sự gần gũi trong lối sống, trong tâm thức cộng đồng, trong tình cảm gia đình, trong sự trân trọng các giá trị truyền thống và trong khát vọng vươn lên của các quốc gia đang phát triển. Chính sự tương đồng ấy khiến quan hệ hai nước không khô cứng trong khuôn khổ ngoại giao, mà trở thành một mối quan hệ có hơi ấm của tình người, có chiều sâu của lịch sử và có sự lan tỏa trong đời sống xã hội.

Tôi đặc biệt chú ý đến vai trò của văn hóa trong quan hệ Việt Nam - Thái Lan. Nếu chính trị tạo nên khuôn khổ tin cậy, kinh tế tạo ra lợi ích đan xen, thì văn hóa chính là tầng sâu làm cho quan hệ ấy trở nên bền vững. Văn hóa giúp hai dân tộc hiểu nhau không chỉ bằng lý trí, mà còn bằng cảm xúc; không chỉ qua văn kiện, mà qua những câu chuyện, ký ức, di sản, lễ hội, ẩm thực, du lịch, nghệ thuật và những cuộc gặp gỡ đời thường giữa con người với con người.

Trong nhiều năm qua, hợp tác văn hóa, giáo dục, du lịch và giao lưu nhân dân giữa hai nước đã phát triển mạnh mẽ. Hai nước hiện có khoảng 20 cặp tỉnh, thành phố kết nghĩa; cộng đồng người Việt Nam tại Thái Lan là cầu nối hữu nghị quan trọng; đặc biệt, các Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Thái Lan mang ý nghĩa lịch sử và tình cảm sâu sắc, góp phần vun đắp quan hệ hữu nghị truyền thống giữa nhân dân hai nước. Đó không chỉ là những địa chỉ lịch sử, mà còn là những không gian văn hóa - ngoại giao đặc biệt, nơi ký ức về Chủ tịch Hồ Chí Minh, về phong trào yêu nước của người Việt xa quê, về tình cảm của nhân dân Thái Lan dành cho Việt Nam được lưu giữ và truyền tiếp qua nhiều thế hệ.

Từ góc nhìn ấy, chuyến thăm lần này của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm có thể được xem là một cơ hội quan trọng để nâng hợp tác văn hóa - du lịch - giao lưu nhân dân lên một tầm mức mới. Chúng ta không chỉ cần nhiều hơn những tuần văn hóa, ngày văn hóa, chương trình biểu diễn nghệ thuật hay trao đổi đoàn, mà cần một cách tiếp cận chiến lược hơn: Biến văn hóa thành nguồn lực mềm của quan hệ song phương, biến du lịch thành con đường kết nối tâm hồn, biến giao lưu nhân dân thành nền tảng xã hội của Đối tác Chiến lược toàn diện.

Việt Nam và Thái Lan đều là những quốc gia có sức hấp dẫn văn hóa đặc biệt. Việt Nam có chiều sâu lịch sử, di sản, bản sắc cộng đồng, văn hóa làng xã, ẩm thực phong phú, các đô thị sáng tạo, những câu chuyện quốc gia giàu cảm xúc. Thái Lan có kinh nghiệm rất thành công trong xây dựng thương hiệu du lịch, quảng bá văn hóa đại chúng, phát triển công nghiệp sáng tạo và đưa bản sắc dân tộc trở thành sức hút quốc tế. Hai nước hoàn toàn có thể học hỏi, bổ sung cho nhau và cùng xây dựng những sản phẩm văn hóa - du lịch chung trong khu vực ASEAN.

Đó có thể là các tuyến du lịch kết nối di sản Việt Nam - Thái Lan - Mekong; các chương trình giao lưu thanh niên, sinh viên, nghệ sĩ, nhà sáng tạo; các liên hoan điện ảnh, âm nhạc, ẩm thực, thiết kế; các dự án hợp tác giữa bảo tàng, nhà hát, trường đại học, doanh nghiệp sáng tạo; các nền tảng số quảng bá văn hóa hai nước; các chương trình đưa du khách Thái Lan hiểu sâu hơn về văn hóa Việt Nam và đưa người Việt Nam khám phá Thái Lan không chỉ như một điểm đến du lịch, mà như một không gian văn hóa gần gũi trong ngôi nhà chung ASEAN.

Trong bối cảnh hiện nay, khi thế giới đang chứng kiến sự dịch chuyển mạnh mẽ của chuỗi cung ứng, sự cạnh tranh gay gắt về công nghệ, năng lượng, dữ liệu và nguồn nhân lực, chuyến thăm cũng được kỳ vọng mở ra những bước phát triển mới trong thương mại, đầu tư, logistics, kết nối chuỗi cung ứng, chuyển đổi số, kinh tế xanh, kinh tế tuần hoàn, năng lượng tái tạo, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi công nghiệp. Nhưng điều quan trọng là chúng ta cần nhìn thấy mối liên hệ giữa các lĩnh vực ấy với văn hóa. Bởi không có chuyển đổi số thành công nếu thiếu văn hóa số; không có kinh tế xanh bền vững nếu thiếu văn hóa tôn trọng tự nhiên; không có đổi mới sáng tạo mạnh mẽ nếu thiếu một môi trường văn hóa khuyến khích dám nghĩ, dám làm, dám khác biệt; không có chuỗi cung ứng bền vững nếu thiếu niềm tin, đạo đức kinh doanh và trách nhiệm xã hội.

Nói cách khác, văn hóa không đứng bên lề của hợp tác kinh tế, mà nằm ở trung tâm của một mô hình phát triển mới. Văn hóa giúp kinh tế có bản sắc, giúp du lịch có chiều sâu, giúp đổi mới sáng tạo có cảm hứng, giúp hội nhập có sức hấp dẫn, giúp quan hệ giữa các quốc gia có nền móng lâu dài. Khi Việt Nam và Thái Lan cùng hướng tới chuyển đổi xanh, chuyển đổi số, phát triển sáng tạo và nâng cao vị thế trong ASEAN, hợp tác văn hóa càng cần được coi là một trụ cột quan trọng, chứ không chỉ là lĩnh vực bổ trợ.

Tôi cho rằng chuyến thăm chính thức Thái Lan của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm lần này cũng gửi đi một thông điệp có ý nghĩa đối với ASEAN. Đó là thông điệp về một Việt Nam coi trọng láng giềng, coi trọng khu vực, coi trọng đoàn kết ASEAN và luôn mong muốn cùng các đối tác xây dựng một Đông Nam Á hòa bình, tự cường, thịnh vượng, có bản sắc. Việt Nam và Thái Lan, với vị trí, tiềm năng và vai trò của mình, có thể cùng nhau đóng góp nhiều hơn cho liên kết nội khối, cho hợp tác tiểu vùng Mekong, cho kết nối hạ tầng, du lịch, thương mại và giao lưu nhân dân trong khu vực.

Trong quan hệ quốc tế, có những nguồn vốn có thể đo đếm bằng tiền bạc, dự án, kim ngạch hay số lượng du khách. Nhưng cũng có những nguồn vốn không dễ đo đếm mà lại vô cùng quý giá: Đó là niềm tin, sự hiểu biết, thiện cảm và tình hữu nghị giữa nhân dân. Với Việt Nam và Thái Lan, nguồn vốn ấy đã được tích lũy qua nhiều thập niên, qua những trang lịch sử, qua cộng đồng người Việt tại Thái Lan, qua các địa phương kết nghĩa, qua những chuyến đi, những cuộc gặp, những ký ức văn hóa và những khát vọng chung.

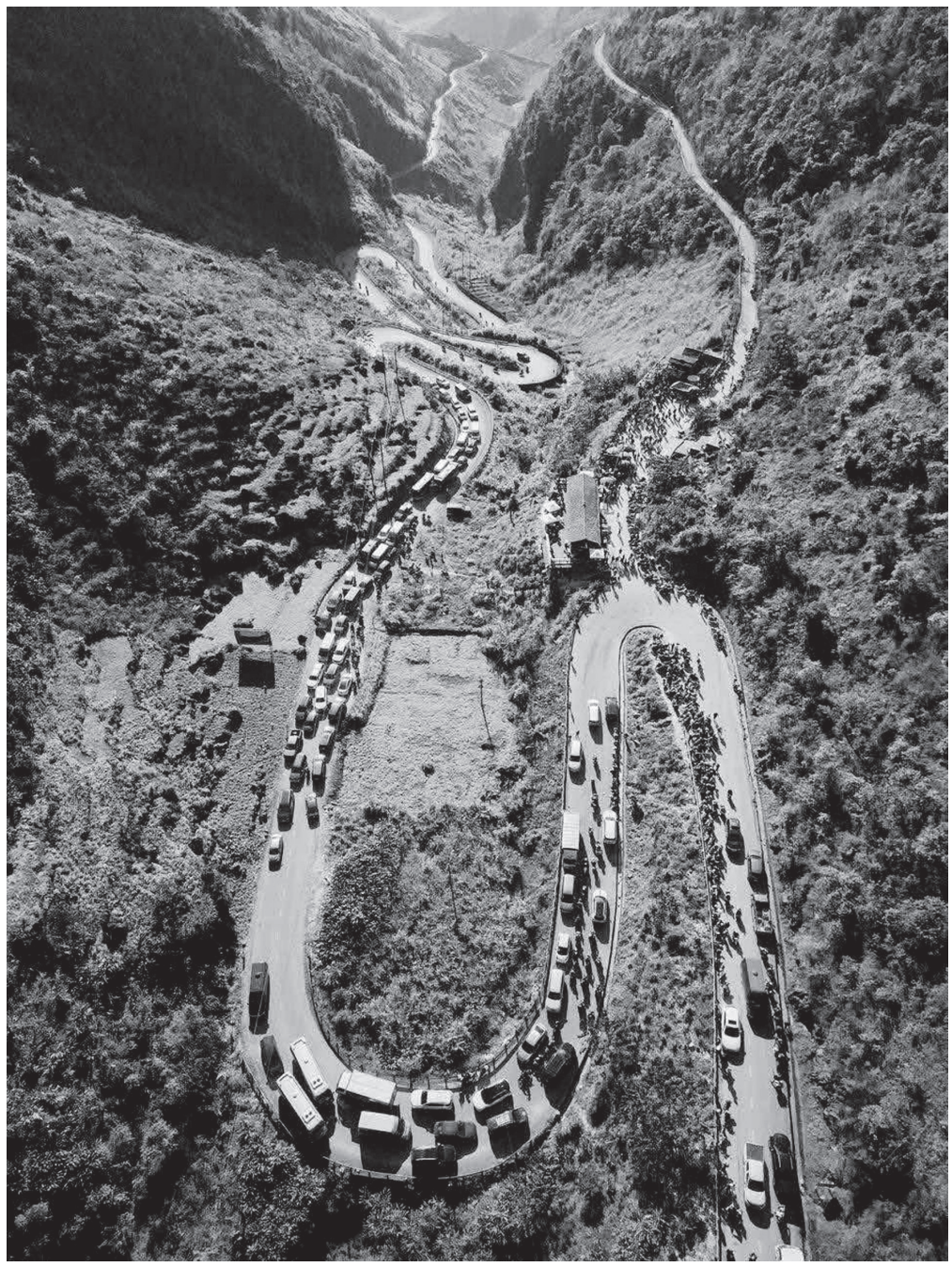
Vì vậy, tôi kỳ vọng chuyến thăm lần này sẽ không chỉ tạo thêm động lực mới cho hợp tác chính trị, kinh tế, thương mại, đầu tư, mà còn làm cho nhịp cầu văn hóa giữa hai nước trở nên rộng hơn, sâu hơn, bền hơn. Khi văn hóa được đặt đúng vị trí, quan hệ Việt Nam - Thái Lan sẽ không chỉ mạnh về lợi ích, mà còn giàu về tình cảm; không chỉ rộng về hợp tác, mà còn sâu về niềm tin; không chỉ hướng tới các tầm cao mới của ngoại giao, mà còn chạm tới chiều sâu nhân văn của tình hữu nghị giữa hai dân tộc.

Đó cũng là nền tảng để Đối tác Chiến lược toàn diện Việt Nam - Thái Lan đi vào đời sống một cách thực chất: Bằng những con đường được kết nối, những chuỗi cung ứng được mở rộng, những dự án được triển khai, những dòng khách du lịch qua lại, những chương trình văn hóa được lan tỏa, những thế hệ trẻ hiểu nhau hơn, và quan trọng nhất, bằng niềm tin rằng hai dân tộc gần gũi trong lịch sử, tương đồng trong văn hóa và đồng hành trong tương lai có thể cùng nhau đóng góp cho một ASEAN đoàn kết, sáng tạo, nhân văn và thịnh vượng. ■

CÔNG NGHIỆP VĂN HÓA VÀ TRUYỀN THÔNG DU LỊCH QUỐC GIA

Kỳ 1:

Khi văn hóa trở thành "mỏ vàng" của du lịch

Hình ảnh đèo Mã Pí Lèng xuất hiện dày đặc trên TikTok, YouTube

●DUY PHONG

Trong kỷ nguyên số, lợi thế cạnh tranh du lịch không còn chỉ nằm ở cảnh đẹp hay hạ tầng dịch vụ. Cuộc đua giữa các quốc gia đang chuyển mạnh sang năng lực tạo ảnh hưởng văn hóa và hiện diện trên không gian truyền thông toàn cầu. Một bộ phim, một concert, một video viral hay một câu chuyện văn hóa hấp dẫn giờ đây có thể kéo theo hàng triệu du khách, tạo nên những "làn sóng dịch chuyển" mới của thế giới hiện đại.

Trong nhiều năm, khi nói về lợi thế cạnh tranh du lịch, người ta thường nghĩ đến cảnh quan thiên nhiên, di sản nổi tiếng, hạ tầng giao thông hay hệ thống khách sạn, dịch vụ. Nhưng trong kỷ nguyên số, bản đồ cạnh tranh ấy đang thay đổi rất nhanh. Một quốc gia có thể sở hữu nhiều thắng cảnh đẹp nhưng nếu không tạo dựng được ảnh hưởng văn hóa và hiện diện đủ mạnh trên không gian truyền thông toàn cầu, quốc gia đó sẽ rất khó trở thành điểm đến hấp dẫn bền vững.

Thực tế cho thấy, du lịch hiện đại không còn đơn thuần là câu chuyện dịch chuyển địa lý, mà đang trở thành sự dịch chuyển của cảm xúc, trí tưởng tượng và khát vọng trải nghiệm. Công nghiệp văn hóa, ở góc độ đó, đang nổi lên như một "mỏ vàng" mới của ngành du lịch toàn cầu. Từ phim ảnh, âm nhạc, lễ hội, thời trang, game cho tới các nội dung số trên nền tảng trực tuyến, tất cả đang tham gia trực tiếp vào quá trình tạo dựng hình ảnh quốc gia, dẫn dắt xu hướng du lịch và tạo ra những dòng chảy tiêu dùng mới của thế giới hiện đại.

Từ lâu, người ta đã nói nhiều về "sức mạnh mềm". Nhưng có lẽ chưa bao giờ sức mạnh ấy lại tác động mạnh mẽ đến ngành Du lịch như hiện nay.

Những cú hích du lịch từ văn hóa

- "Tôi thấy hoa vàng trên cỏ xanh" giúp Phú Yên bùng nổ khách du lịch.

- "Kong: Skull Island" quảng bá Quảng Bình, Ninh Bình, Hạ Long ra toàn cầu.

- Các concert lớn hình thành hệ sinh thái tiêu dùng văn hóa - du lịch - dịch vụ mới.

Sức mạnh mềm lên ngôi

Nhìn ra thế giới, có thể thấy những quốc gia thành công về du lịch hiện nay đều đồng thời là những quốc gia sở hữu nền công nghiệp văn hóa phát triển mạnh.

Hàn Quốc là ví dụ điển hình nhất. Chỉ trong hơn hai thập niên, quốc gia này đã biến làn sóng Hallyu thành một "cỗ máy sức mạnh mềm" khổng lồ. K-pop, điện ảnh, phim truyền hình, thời trang, mỹ phẩm, chương trình giải trí… không chỉ tạo ra doanh thu hàng chục tỉ USD mà còn kéo theo làn sóng du khách quốc tế đổ về Hàn Quốc. Nhiều người đến Seoul không đơn thuần để du lịch, mà để bước vào không gian văn hóa họ từng nhìn thấy trên phim ảnh, âm nhạc và các nền tảng số. Những địa điểm xuất hiện trong bộ phim "Crash Landing on You" hay các tour "Theo dấu BTS" đã trở thành sản phẩm du lịch hút khách quốc tế. Theo Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch Hàn Quốc, hơn 55% khách quốc tế tới nước này cho biết họ chịu ảnh hưởng trực tiếp từ các sản phẩm văn hóa đại chúng.

Nhật Bản cũng tận dụng rất hiệu quả anime, manga và game để thúc đẩy du lịch. Nhiều địa điểm xuất hiện trong các bộ anime nổi tiếng như "Your Name", "Demon Slayer", "Slam Dunk"… trở thành tọa độ du lịch của giới trẻ toàn cầu. Không ít địa phương Nhật Bản thậm chí còn chủ động phối hợp với ngành công nghiệp anime để phát triển các sản phẩm du lịch chuyên đề. Thái Lan cũng đang cho thấy khả năng kết hợp rất mạnh giữa điện ảnh, lễ hội, ẩm thực và truyền thông du lịch. Sau khi series "The White Lotus" thực hiện các cảnh quay tại Thái Lan, lượng tìm kiếm về du lịch nước này trên các nền tảng trực tuyến tăng đột biến. Những ví dụ ấy cho thấy một thực tế: Du lịch hiện đại đang vận hành ngày càng mạnh theo logic của công nghiệp văn hóa.

Du lịch đi theo cảm xúc

Trong thời đại số, du khách không còn chỉ "đi để xem" mà ngày càng "đi theo cảm xúc". Họ lựa chọn điểm đến dựa trên những hình ảnh đã được truyền thông kiến tạo trong trí tưởng tượng từ trước. Một quán cà phê có thể trở thành hiện tượng chỉ sau vài video viral trên TikTok. Một bộ phim có thể biến cả một địa phương thành điểm đến toàn cầu. Một concert ngoài trời cũng có thể kéo theo hàng chục nghìn lượt khách, tạo ra hiệu ứng lan tỏa về lưu trú, dịch vụ, mua sắm và trải nghiệm.

Ở góc độ này, công nghiệp văn hóa thực chất đang trở thành "nhà máy sản xuất hình ảnh quốc gia" cho ngành du lịch toàn cầu. Việt Nam thực tế sở hữu nguồn tài nguyên văn hóa rất lớn để tham gia cuộc cạnh tranh ấy. Chúng ta có 8 di sản văn hóa và thiên nhiên thế giới được UNESCO công nhận; hàng chục nghìn di tích lịch sử; hệ thống lễ hội dân gian phong phú; 54 dân tộc với kho tàng văn hóa bản địa đặc sắc; nền ẩm thực đa dạng cùng hệ sinh thái văn hóa đương đại đang phát triển mạnh. Tuy nhiên, điểm yếu lớn nhất hiện nay là nhiều giá trị văn hóa vẫn tồn tại ở dạng "tài nguyên thô", chưa được chuyển hóa thành các sản phẩm công nghiệp văn hóa có sức lan tỏa toàn cầu.

Không ít di sản vẫn chỉ dừng ở việc "có sẵn", nhưng thiếu khả năng kể chuyện hiện đại. Nhiều địa phương có tài nguyên tốt nhưng thiếu hệ sinh thái truyền thông đủ mạnh để tạo ảnh hưởng quốc tế.

Sắc vàng Tam Cốc - Tràng An Ảnh: HOÀNG QUYÊN

Khi concert thành "đặc sản"

Những năm gần đây, một số sản phẩm văn hóa Việt Nam bắt đầu cho thấy khả năng tạo hiệu ứng xã hội và quảng bá hình ảnh quốc gia rất mạnh. Bộ phim "Tôi thấy hoa vàng trên cỏ xanh" từng giúp lượng khách du lịch đến Phú Yên tăng đột biến. "Kong: Skull Island" đưa hình ảnh Quảng Bình, Ninh Bình, Hạ Long đến với hàng triệu khán giả quốc tế. Đặc biệt, sự bùng nổ của các concert âm nhạc gần đây đang cho thấy một mô hình "kinh tế sự kiện văn hóa" rất rõ nét.

Các chương trình như "Anh trai vượt ngàn chông gai", "Anh trai say hi" hay nhiều đại nhạc hội ngoài trời khác không chỉ thu hút hàng chục nghìn khán giả mà còn hình thành hệ sinh thái tiêu dùng đi kèm gồm lưu trú, ăn uống, mua sắm, du lịch trải nghiệm và dịch vụ giải trí. Một concert giờ đây không chỉ còn là sự kiện âm nhạc, mà đã trở thành sản phẩm văn hóa - du lịch tổng hợp. Ở nhiều quốc gia, "concert economy" từ lâu đã trở thành một cấu phần quan trọng của công nghiệp văn hóa. Việt Nam cũng đang bắt đầu bước vào dòng chảy ấy.

Cuộc đua trên không gian số

Nếu trước đây du lịch chủ yếu cạnh tranh bằng tài nguyên và hạ tầng thì hiện nay cuộc đua ngày càng diễn ra mạnh trên không gian truyền thông số.

Theo báo cáo "Digital 2026", Việt Nam hiện có hơn 79 triệu người dùng Internet; gần 95% người dùng Internet xem video trực tuyến và hơn 70% tìm kiếm thông tin du lịch thông qua mạng xã hội trước khi quyết định hành trình. Điều đó cho thấy du lịch hiện đại đã bước vào "nền kinh tế của sự chú ý", nơi khả năng được nhìn thấy trên không gian số gần như quyết định sức hút của một điểm đến. Một video ngắn trên TikTok, một vlog YouTube hay một bộ ảnh lan truyền trên Instagram hiện nay đôi khi có sức quảng bá mạnh hơn nhiều chiến dịch xúc tiến truyền thống.

Hà Giang là ví dụ rất rõ. Hình ảnh đèo Mã Pí Lèng, sông Nho Quế hay mùa hoa tam giác mạch xuất hiện dày đặc trên TikTok, YouTube và báo điện tử đã giúp địa phương này trở thành điểm đến hấp dẫn hàng đầu đối với giới trẻ. Chỉ riêng 6 tháng đầu năm 2025, Hà Giang đón khoảng 1,7 triệu lượt khách, doanh thu du lịch đạt hơn 4.600 tỉ đồng. Đà Nẵng cũng cho thấy khả năng biến một sự kiện thành "sản phẩm truyền thông quốc gia" thông qua Lễ hội pháo hoa quốc tế. Ninh Bình nhiều năm qua cũng liên tục tạo hiệu ứng số với Tuần du lịch "Sắc vàng Tam Cốc - Tràng An".

Có thể nói, nếu sân bay, cao tốc hay khách sạn là phần cứng của du lịch thì truyền thông số đang trở thành "hạ tầng mềm" quyết định việc một điểm đến có được lựa chọn hay không. Nhưng cũng chính ở đây, một nghịch lý mới bắt đầu xuất hiện: điều gì sẽ xảy ra khi du lịch bị dẫn dắt quá mạnh bởi thuật toán, các xu hướng viral và cuộc chạy đua lượt xem trên mạng xã hội? ■ *(Còn tiếp)*

Hallyu tạo ra "đế chế du lịch" như thế nào?

- Hơn 55% khách quốc tế đến Hàn Quốc chịu ảnh hưởng từ phim ảnh, âm nhạc và nội dung văn hóa số.

- Tour "theo dấu BTS", địa điểm quay "Crash Landing on You" trở thành sản phẩm hút khách.

- K-pop, điện ảnh, mỹ phẩm, thời trang kết nối thành chuỗi giá trị du lịch - tiêu dùng - văn hóa.

Dự thảo Quy chế bảo vệ di sản đô thị cổ Hội An sẽ "siết" vấn đề gì?

●K.CHI

Trong bối cảnh phát triển du lịch và đô thị hóa ngày càng mạnh, việc xây dựng Quy chế bảo vệ di sản văn hóa thế giới đô thị cổ Hội An được xem là yêu cầu cấp thiết.

Để đảm bảo tính thống nhất trong công tác quản lý đô thị cổ Hội An, UBND thành phố Đà Nẵng đã giao Sở VHTTDL phối hợp với Trung tâm Quản lý bảo tồn di sản văn hóa thế giới Hội An cùng các đơn vị, xã phường xây dựng dự thảo Quy chế bảo vệ đô thị cổ Hội An mới (gọi tắt Quy chế), thay thế Quy chế đã ban hành, tạo cơ sở pháp lý chặt chẽ hơn, bảo đảm hài hòa giữa yêu cầu bảo tồn nguyên vẹn giá trị di sản với nhu cầu phát triển kinh tế, xã hội và đời sống cộng đồng cư dân địa phương.

Tăng cường quản lý, bảo vệ cảnh quan phố cổ

Theo dự thảo, Quy chế tập trung về việc tăng cường quản lý không gian kiến trúc và cảnh quan đô thị. Chú trọng gắn liền giữa bảo tồn di sản văn hóa vật thể, phi vật thể và di sản tư liệu. Đảm bảo hài hòa giữa yêu cầu bảo tồn và phát triển bền vững, giữa giữ gìn nguyên vẹn giá trị đô thị cổ.

Dự thảo đưa ra nhiều quy định mới trong hoạt động tu bổ, tôn tạo, xây dựng trong khu phố cổ. Với các công trình, hạng mục công trình, kể cả các vật dụng lắp đặt, trưng bày làm phá vỡ cảnh quan khu phố cổ hoặc xâm phạm di tích đều không được phép thực hiện, nếu đã có thì phải giải tỏa hoặc phục hồi, phục chế hay cải tạo theo nguyên tắc hài hòa với cảnh quan. Đối với di tích loại đặc biệt và loại I, khi tu bổ cần đảm bảo giữ công năng vốn có của từng bộ phận và toàn bộ công trình, bảo tồn nguyên trạng các yếu tố gốc, không gian thờ tự. Trường hợp bắt buộc phải thay thế một bộ phận cũ, vật liệu cũ bằng một bộ phận mới, vật liệu mới thì thực hiện trên cơ sở đảm bảo tính cần thiết, tính khoa học của việc thay thế và đảm bảo tính chính xác từng chi tiết của các "yếu tố mới" so với các "yếu tố gốc".

Quy chế cũng yêu cầu bảo tồn các yếu tố gốc của phố cổ như chiều cao công trình, màu sắc, bố cục kiến trúc và không gian cảnh quan. Các quy định cụ thể đối với biển hiệu, mái che, hệ thống chiếu sáng, vật liệu xây dựng và màu sắc công trình nhằm giữ sự đồng bộ cho không gian phố cổ. Nhấn mạnh việc sử dụng mái ngói âm dương đất nung nhằm giữ gìn đặc trưng kiến trúc truyền thống của phố cổ Hội An… Không chỉ tập trung khu vực lõi di sản, dự thảo cũng quy định việc quản lý xây dựng tại các khu vực liên quan nhằm bảo đảm sự hài hòa giữa vùng đệm với khu phố cổ, hạn chế nguy cơ hình thành các công trình có kiến trúc lệch pha hoặc tác động tiêu cực đến cảnh quan chung.

Cùng với đó là các quy định về quản lý và bảo tồn di sản tư liệu gồm sắc phong, văn bia, tài liệu Hán Nôm, mộc bản và các hiện vật có giá trị lịch sử liên quan đến đô thị cổ Hội An. Công tác số hóa dữ liệu di sản cũng được đặt ra nhằm phục vụ lưu trữ và nghiên cứu lâu dài.

Hài hòa giữa bảo tồn di sản và sinh kế

Dự thảo đưa ra các quy định hoạt động kinh doanh, trưng bày, quảng cáo trong khu phố cổ. Trong đó quy định rõ các ngành, nghề được phép kinh doanh trong khu phố cổ, nhưng đảm bảo không ảnh hưởng xấu và làm giảm giá trị khu phố cổ. Việc buôn bán hàng rong, vỉa hè phải thực hiện theo đúng quy định pháp luật; riêng trong khu vực I chỉ được thực hiện theo đề án được phê duyệt.

Đặc biệt khuyến khích việc duy trì, khôi phục hoạt động kinh doanh các mặt hàng truyền thống của các thương hiệu nổi tiếng có từ trước năm 1975 nhằm giữ lại nét đặc trưng trong đời sống thương mại và văn hóa của phố cổ Hội An. Bên cạnh việc kiểm soát các hoạt động kinh doanh có nguy cơ ảnh hưởng đến cảnh quan phố cổ, Quy chế cũng định hướng ưu tiên các ngành nghề mang bản sắc văn hóa truyền thống của Hội An. Các nhóm ngành được khuyến khích phát triển trong khu vực I và IIA gồm hoạt động sáng tác, hội họa, điêu khắc, biểu diễn nghệ thuật cổ truyền Việt Nam, nhạc cổ điển, nhạc thính phòng; hoạt động bảo tồn, bảo tàng, phục chế di vật, di tích cùng các loại hình dịch vụ ẩm thực truyền thống như nhà hàng Việt, Hoa, Nhật mang đặc trưng văn hóa địa phương.

Nhiều ngành nghề có nguy cơ tác động đến không gian di sản hoặc gây áp lực lên hạ tầng phố cổ được đưa vào danh mục không được phép hoặc hạn chế phát triển trong một số khu vực như kinh doanh karaoke, vũ trường, vật liệu xây dựng, phế liệu, xăng dầu và một số loại hình dịch vụ lưu trú. Việc tổ chức kinh doanh trong khu phố cổ thực hiện đầy đủ, đảm bảo các quy định về sử dụng, tu bổ, tôn tạo di tích; kinh doanh đúng ngành, nghề đăng ký; thực hiện đúng quy định về đảm bảo an toàn phòng chống cháy nổ; vệ sinh môi trường, an toàn thực phẩm,…

Đề cao vai trò, trách nhiệm cộng đồng

Một điểm đặc biệt trong dự thảo Quy chế là việc xác định cộng đồng cư dân và chủ sở hữu di tích là chủ thể trực tiếp tham gia bảo vệ di sản. Qua đó, đề cao vai trò của cộng đồng, xem đây là yếu tố quan trọng, then chốt trong công tác bảo tồn bền vững, lâu dài di sản.

Cộng đồng và chủ sở hữu di tích chịu trách nhiệm chính về mọi sự hư hỏng, sai lệch, giảm giá trị của di tích do mình sở hữu, sử dụng. Phối hợp với cơ quan nhà nước trong việc bảo vệ đô thị cổ; giữ gìn an ninh trật tự, an toàn xã hội và môi trường du lịch. Được quyền tổ chức các loại hình dịch vụ hợp pháp để phục vụ du khách nhưng không làm ảnh hưởng đến cảnh quan, di tích. Trong quá trình hoạt động tránh các hành động chèo kéo, buộc du khách mua dịch vụ, hàng hóa của mình một cách không tự nguyện và phải thực hiện đúng các quy tắc ứng xử văn minh du lịch theo quy định.

Quy chế cũng xác định rõ trách nhiệm của các cơ quan quản lý và cộng đồng cư dân trong công tác bảo tồn. Theo đó, Trung tâm Bảo tồn di sản văn hóa thế giới Hội An là cơ quan tham mưu và tổ chức thực hiện công tác quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị di sản; đồng thời phối hợp thực hiện các nhiệm vụ liên quan đến quản lý di sản trong Khu phố cổ Hội An. ■

Đô thị cổ Hội An về đêm

CÔNG NGHIỆP GIẢI TRÍ: PHÁT TRIỂN NÓNG VÀ NHỮNG LỆCH CHUẨN VĂN HÓA

LTS: Từ những sân khấu âm nhạc sôi động, các gameshow phủ sóng giờ vàng đến hệ sinh thái nội dung số đa dạng, công nghiệp giải trí Việt Nam đang tăng trưởng mạnh mẽ, trở thành lĩnh vực giàu tiềm năng và sức ảnh hưởng sâu rộng. Dù vậy, phía sau những con số ấn tượng là những dấu hiệu lệch chuẩn giá trị đang manh nha, đặt ra yêu cầu cấp thiết về một chiến lược cân bằng giữa nghệ thuật, chuẩn mực văn hóa và lợi ích kinh tế.

Bài 1:

Bùng nổ thị trường giải trí và áp lực giữ chuẩn

● **THANH NGỌC - THÙY TRANG - HỒNG HẠNH - PHƯƠNG THẢO**

Hàng loạt sự kiện "cháy vé", nhiều sản phẩm nhanh chóng cán mốc hàng triệu lượt xem… đang mở ra cơ hội lớn cho nghệ sĩ và doanh nghiệp sáng tạo. Công nghiệp giải trí không còn đơn thuần đáp ứng nhu cầu thưởng thức của công chúng, mà từng bước khẳng định vai trò như một động lực mới của công nghiệp văn hóa.

Thăng hoa sân khấu trực tiếp và không gian số

Nghị quyết số 80-NQ/TW của Bộ Chính trị về phát triển văn hóa Việt Nam đặt mục tiêu đến năm 2030 xây dựng Việt Nam trở thành điểm đến hấp dẫn của các sự kiện văn hóa, nghệ thuật quy mô khu vực và thế giới; phát triển các ngành công nghiệp văn hóa đóng góp khoảng 7% GDP; hình thành từ 5-10 thương hiệu quốc gia về công nghiệp văn hóa trong các lĩnh vực như điện ảnh, nghệ thuật biểu diễn, du lịch văn hóa, thiết kế, thời trang…

Trong khoảng vài năm trở lại đây, những "biển người" trước các sân khấu âm nhạc hoành tráng, nơi hàng chục nghìn khán giả hòa giọng cùng nghệ sĩ, ánh sáng từ hàng vạn chiếc lightstick chuyển màu theo từng giai điệu… đã trở thành hình ảnh quen thuộc của đời sống giải trí Việt Nam đương đại.

Nếu nhìn lại cách đây hơn một thập kỷ, thị trường giải trí Việt Nam vẫn còn ở giai đoạn manh nha. Các chương trình ca nhạc bán vé quy mô lớn chưa nhiều, gameshow truyền hình còn đơn điệu, khái niệm "công nghiệp văn hóa - giải trí" gần như chưa được định hình rõ. Thị trường khi đó vận hành rời rạc, thiếu hệ sinh thái và chưa hình thành chuỗi giá trị bền vững. Đến nay, bức tranh đã thay đổi rõ rệt.

Một trong những biểu hiện dễ thấy nhất là sự thăng hoa của các sự kiện âm nhạc trực tiếp quy mô lớn. PGS.TS Nguyễn Văn Thăng Long, Phó Chủ nhiệm bộ môn Truyền thông chuyên nghiệp (Đại học RMIT Việt Nam) nhận định, năm 2025 ghi nhận bước chuyển mạnh của thị trường âm nhạc và công nghiệp văn hóa Việt Nam về quy mô, chất lượng tổ chức, khả năng vận hành và sức hút công chúng. Theo thống kê, hơn 800 sự kiện âm nhạc đã diễn ra trên cả nước trong năm 2025. Nhiều đêm diễn thu hút hàng chục nghìn khán giả như *See The Light* của Mỹ Tâm với khoảng 40.000 người tham dự, *Sketch A Rose* của Hà Anh Tuấn lấp đầy hơn 30.000 chỗ ngồi hay *All Rounder* của Soobin ghi dấu ấn với hàng chục nghìn khán giả qua nhiều đêm diễn.

Các chương trình nghệ thuật quy mô lớn liên tục được tổ chức, thu hút đông đảo khán giả **Ảnh: TRẦN HUẤN**

Các concert không còn dừng ở một chương trình biểu diễn âm nhạc đơn thuần mà trở thành "sản phẩm trải nghiệm" được đầu tư đồng bộ về âm thanh, ánh sáng, sân khấu và công nghệ trình chiếu, tạo nên không gian nghệ thuật đa giác quan, biến mỗi đêm diễn thành một trải nghiệm thị giác và cảm xúc quy mô lớn.

Đáng chú ý, các đại nhạc hội như chương trình nghệ thuật quốc gia *80 năm hành trình Độc lập - Tự do - Hạnh phúc, V Concert - Rạng rỡ Việt Nam, Tổ quốc trong tim*… với quy mô hàng chục nghìn khán giả cho thấy tiềm năng lớn của việc kết hợp nghệ thuật, công nghệ và thông điệp xã hội.

PGS.TS Bùi Hoài Sơn, Ủy viên chuyên trách Ủy ban Văn hóa và Xã hội của Quốc hội cho rằng, những concert lớn thu hút đông đảo khán giả trẻ cho thấy Việt Nam có tiềm năng để trở thành trung tâm biểu diễn nghệ thuật, giải trí của khu vực.

Song song với sân khấu trực tiếp là sự phát triển mạnh của không gian số. Theo hãng nghiên cứu thị trường Statista, doanh thu nhạc số Việt Nam năm 2025 ước đạt khoảng 51,95 triệu USD, tương đương hơn 1.370 tỉ đồng, tăng gần 9% so với năm trước. Việt Nam hiện đứng thứ 6 về doanh thu nhạc số tại Đông Nam Á và dự báo có thể đạt hơn 74 triệu USD vào năm 2030.

Các nền tảng như TikTok, YouTube hay Facebook đang vận hành như những "sân khấu không biên giới", nơi một sản phẩm có thể nhanh chóng tiếp cận hàng triệu người dùng chỉ trong thời gian ngắn. Không gian số đang tạo ra lớp nghệ sĩ và nhà sáng tạo nội dung mới với tốc độ lan tỏa chưa từng có.

Nhà thiết kế Nguyễn Công Trí, ca sĩ Miu Lê và ca sĩ Long Nhật đều vướng các vụ việc liên quan đến ma túy thời gian gần đây

Gameshow Việt và sức hút từ bản sắc văn hóa

Các chương trình truyền hình thực tế, gameshow Việt Nam cũng đang bước vào giai đoạn phát triển mạnh nhất từ trước tới nay. Thay vì phụ thuộc hoàn toàn vào các format mua từ nước ngoài, nhiều chương trình thuần Việt bắt đầu tạo được dấu ấn riêng và từng bước định hình xu hướng.

Từ các show âm nhạc, trải nghiệm, du lịch đến những chương trình mang màu sắc chữa lành, khám phá đời sống…, bức tranh truyền hình thực tế trở nên đa dạng và giàu sức sống hơn. Trong đó, yếu tố văn hóa và giá trị nhân văn ngày càng được đặt ở vị trí trung tâm.

Thay vì chạy theo yếu tố gây sốc hay kịch tính cực đoan, nhiều nhà sản xuất chọn hướng đi bền vững hơn: Tôn vinh bản sắc dân tộc, khai thác chiều sâu văn hóa và những giá trị gần gũi với công chúng. Đây cũng được xem là con đường để văn hóa nước nhà từng bước tạo dấu ấn riêng trong bối cảnh cạnh tranh toàn cầu. Nhiều chương trình nhanh chóng trở thành hiện tượng văn hóa đại chúng. Các khoảnh khắc trong *Gia đình Haha, Anh trai say hi, Em xinh say hi…* liên tục trở thành nội dung lan truyền mạnh trên mạng xã hội, tạo ra những cuộc thảo luận sôi nổi trong cộng đồng người xem.

Điểm đáng chú ý là cách các nhà sản xuất tái cấu trúc truyền hình thực tế theo hướng đa nền tảng. Mỗi chương trình không còn là một sản phẩm đơn lẻ mà trở thành chuỗi nội dung đa nền tảng gồm phát sóng chính, clip hậu trường, video ngắn và các phiên bản mở rộng trên nền tảng số. Chiến lược này giúp kéo dài vòng đời sản

phẩm và mở rộng khả năng tiếp cận tới nhóm khán giả trẻ.

GS.TS Từ Thị Loan, nguyên Quyền Viện trưởng Viện Văn hóa Nghệ thuật quốc gia Việt Nam nhận định, bản sắc văn hóa đa dạng chính là "mỏ vàng" cho sáng tạo. Thông qua việc tối ưu hóa nội dung nghệ thuật và giải trí, Việt Nam có thể tạo ra những sản phẩm mang đậm hơi thở văn hóa để quảng bá hình ảnh quốc gia.

Sự bùng nổ của thị trường giải trí cho thấy công nghiệp văn hóa đang tăng tốc, với khả năng đóng góp ngày càng rõ hơn vào kinh tế và quảng bá hình ảnh đất nước. Sự hội tụ của công nghệ, nguồn lực xã hội và thế hệ sáng tạo mới đang tạo nền tảng quan trọng để lĩnh vực này tiến xa hơn. Tuy nhiên, chính tốc độ phát triển nhanh cũng bắt đầu kéo theo những áp lực mới về chuẩn mực văn hóa, trách nhiệm xã hội và cách ứng xử của người nổi tiếng trong môi trường số.

"Danh sách đen" khác gì "danh sách lệch chuẩn" và "phong sát"?

Cùng với sự bùng nổ của công nghiệp giải trí và không gian số, sức ảnh hưởng của nghệ sĩ, KOL hay những người nổi tiếng trên mạng xã hội ngày càng lớn. Chỉ một phát ngôn, một đoạn video hay một buổi livestream cũng có thể nhanh chóng lan truyền tới hàng triệu người dùng mạng xã hội.

Sức ảnh hưởng càng lớn, tranh cãi quanh quảng cáo, livestream hay phát ngôn của người nổi tiếng cũng xuất hiện dày đặc hơn. Thời gian qua, không ít nghệ sĩ, KOL vướng bê bối liên quan đến quảng cáo sai sự thật, livestream bán hàng thiếu kiểm chứng, phát ngôn phản cảm hoặc vi phạm pháp luật. Đáng chú ý, nhiều trường hợp dù gây tranh cãi vẫn liên tục xuất hiện trong quảng cáo, sự kiện thương mại hoặc các chiến dịch truyền thông. Những vụ việc liên tiếp cũng khiến câu chuyện kiểm soát và trách nhiệm xã hội trong môi trường giải trí được đặt ra rõ hơn.

Đó cũng là lý do câu chuyện "danh sách đen" (blacklist) dành cho nghệ sĩ, KOL, KOC vi phạm được nhắc tới nhiều tại Hội nghị phổ biến Bộ Quy tắc ứng xử văn hóa trên môi trường số vừa diễn ra tại TP.HCM.

Theo đại diện Cục Phát thanh, Truyền hình và Thông tin điện tử, cơ quan này đang xây dựng cơ chế "danh sách đen" dành cho các cá nhân hoặc kênh nội dung có hành vi vi phạm pháp luật hoặc chuẩn mực đạo đức xã hội. Danh sách dự kiến được công bố trên Cổng thông tin nhà sáng tạo nội dung Việt Nam.

Tháng 10.2025, Ban Tuyên giáo và Dân vận Thành ủy TP.HCM đã có công văn đề nghị các cơ quan liên quan và báo chí trên địa bàn thành phố không mời các nghệ sĩ có hành vi "lệch chuẩn" tham gia các chương trình văn hóa.

Tuy nhiên, cơ chế này chủ yếu mang tính khuyến nghị, chưa có tiêu chí cụ thể và không quy định rõ thời hạn áp dụng, khiến nhiều doanh nghiệp, đơn vị tổ chức hay nhãn hàng lúng túng khi hợp tác.

Khác với trước đây, cơ chế lần này xác định rõ tiêu chí vi phạm, mức độ xử lý và thời gian áp dụng. Tùy tính chất vụ việc, thời gian hạn chế hợp tác có thể kéo dài vài tháng hoặc nhiều năm. Trước khi đưa một cá nhân vào danh sách, cơ quan chức năng sẽ xác minh hồ sơ vi phạm và gửi thông báo trực tiếp.

Dù vậy, đây không phải cơ chế "cấm sóng" hay "xóa sổ" sự nghiệp như nhiều người hình dung. Quyền quyết định cuối cùng vẫn thuộc về doanh nghiệp, đơn vị tổ chức hoặc đối tác quảng cáo. Tuy nhiên, trong môi trường giải trí hiện nay, uy tín và hình ảnh cá nhân gần như là "tài sản" quan trọng nhất. Một nghệ sĩ hay KOL khi vướng bê bối chắc chắn sẽ chịu tác động lớn tới cơ hội hợp tác thương mại và sức ảnh hưởng công chúng.

Sự xuất hiện của cơ chế "danh sách đen" cũng cho thấy thị trường quảng bá qua người có ảnh hưởng và môi trường nội dung số đang bước vào giai đoạn thanh lọc mạnh hơn sau thời gian phát triển nóng.

Những năm gần đây, sự bùng nổ của livestream bán hàng, quảng cáo đa nền tảng và mô hình "người nổi tiếng số" kéo theo hàng loạt tranh cãi liên quan đến PR thiếu kiểm chứng, phát ngôn cực đoan hay nội dung phản cảm. Khi người nổi tiếng trở thành trung tâm của các hoạt động quảng bá và dẫn dắt xu hướng tiêu dùng, trách nhiệm xã hội cũng không thể đứng ngoài cuộc.

Nếu tại Trung Quốc, nghệ sĩ vi phạm nghiêm trọng có thể bị "phong sát", gần như biến mất khỏi truyền thông và nền tảng số, thì Việt Nam hiện vẫn chọn hướng tiếp cận mềm hơn, chủ yếu dừng ở cơ chế sàng lọc và khuyến nghị hạn chế hợp tác trong thời gian nhất định. Dù khác cách làm, xu hướng siết chuẩn ứng xử và trách nhiệm xã hội trong ngành giải trí đang xuất hiện ngày càng rõ.

Công nghiệp giải trí càng phát triển mạnh, áp lực giữ chuẩn văn hóa càng hiện rõ. Một thị trường giải trí khó có thể đi đường dài nếu chỉ chạy theo lượt xem, doanh thu quảng cáo hay hiệu ứng lan truyền trên mạng xã hội, mà thiếu những giá trị tích cực dành cho công chúng.

Phía sau những concert "cháy vé", các video triệu lượt xem hay sự bùng nổ của nền kinh tế người nổi tiếng là áp lực ngày càng lớn về chuẩn mực, trách nhiệm xã hội và tính bền vững của thị trường giải trí. Một ngành công nghiệp có thể tăng trưởng rất nhanh bằng hiệu ứng truyền thông và sức nóng mạng xã hội, nhưng để đi đường dài, điều giữ khán giả ở lại vẫn là niềm tin và những giá trị văn hóa cốt lõi.

(Còn tiếp)

Cảnh giác từ cái bẫy "xem chùa"

● **ĐÌNH TOÁN**

Chỉ với vài thao tác đơn giản, người dùng hiện nay có thể dễ dàng theo dõi các bộ phim, chương trình truyền hình hay sự kiện thể thao được phát sóng trái phép trên Internet. Tâm lý thích xem miễn phí cùng sự tiện lợi của các web lậu đang khiến tình trạng xâm phạm bản quyền ngày càng phức tạp.

Đằng sau những lượt xem tưởng như "không ảnh hưởng đến ai" là thiệt hại lớn đối với các ngành công nghiệp văn hóa, công nghiệp sáng tạo, cùng nguy cơ mất an toàn thông tin đối với chính người dùng.

"Vượt tường lửa" để xem chùa

Với độ mở của không gian mạng, người dùng dễ dàng tìm thấy các đường link xem miễn phí những nội dung giải trí được chia sẻ công khai nhưng trái phép trên Internet. Sự phổ biến của các website phát lậu đang hình thành thói quen tiếp cận nội dung không trả phí ở một bộ phận người dùng. Không ít trang sử dụng các lời mời gọi như "xem miễn phí", "không cần đăng ký tài khoản", "chất lượng HD"… để thu hút người xem, khiến lượng truy cập tăng nhanh mỗi ngày.

Trước thực trạng này, cơ quan chức năng và các đơn vị cung cấp dịch vụ Internet trong nước đã tăng cường xử lý, ngăn chặn các website vi phạm bản quyền. Tuy nhiên, sau khi bị chặn, nhiều website khác với giao diện và tính năng tương tự lại nhanh chóng xuất hiện.

Theo ghi nhận của phóng viên *Văn Hóa*, không ít website tưởng chừng đã bị chặn nhưng thực tế người dùng chỉ cần cài đặt một phần mềm hỗ trợ là có thể "vượt tường lửa" để truy cập như bình thường. Trên các hội nhóm mạng xã hội, việc chia sẻ "mẹo xem không mất tiền" vẫn diễn ra công khai. Chỉ với vài thao tác đơn giản, ai cũng có thể truy cập các website từng bị cơ quan chức năng cảnh báo hoặc chặn tên miền.

Anh Nguyễn Minh T. (phường Long Biên, Hà Nội) cho biết, nhiều người tìm đến các web phim lậu do nhiều bộ phim đang gây chú ý chưa xuất hiện đầy đủ trên các nền tảng xem phim hợp pháp. Dù nhận thức đây là hành vi tiếp tay cho vi phạm bản quyền, tâm lý muốn xem ngay các nội dung "hot" vẫn khiến không ít người dùng lựa chọn các trang phát lậu.

Quyết tâm xử lý đến cùng

Chính những lượt "xem chùa" đang tiếp tay cho hành vi xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ, gây thất thu lớn cho các đơn vị sản xuất, phát hành nội dung và làm méo mó môi trường kinh doanh.

Nhắc lại câu chuyện của K+, PGS.TS Đỗ Cảnh Thìn, Phó Viện trưởng Viện An ninh phi truyền thống (ĐHQGHN) cho biết, doanh nghiệp này từng đầu tư rất lớn vào lĩnh vực truyền hình trả tiền tại Việt Nam nhưng phải ngậm ngùi rút khỏi thị trường. Có nhiều nguyên nhân dẫn tới thất bại, song tình trạng vi phạm bản quyền nghiêm trọng được xem là một trong những nguyên nhân chính.

Không dừng ở thiệt hại kinh tế, việc truy cập các website phát tán nội dung trái phép còn khiến người dùng đối mặt nhiều rủi ro về an toàn thông tin. Người dùng có thể bị đánh cắp dữ liệu cá nhân, nhiễm mã độc hoặc bị dẫn dụ tới các website cờ bạc, lừa đảo trên không gian mạng.

Thực tế đã có nhiều trường hợp mất quyền truy cập tài khoản mạng xã hội, email hoặc bị lộ dữ liệu cá nhân sau khi truy cập các website phát lậu. Những trang web dạng này thường chứa mã độc, liên kết ẩn hoặc các cửa sổ quảng cáo độc hại, khiến người dùng dễ trở thành mục tiêu của các hành vi đánh cắp thông tin. Khi dữ liệu cá nhân bị lộ, người dùng rất dễ trở thành "con mồi" của các đối tượng lừa đảo.

Với quyết tâm thiết lập kỷ cương về bản quyền và bảo vệ người tiêu dùng, thời gian qua, cơ quan chức năng đã có nhiều động thái mạnh tay, triệt phá hàng loạt hệ thống phát phim, nhạc lậu. Cuộc truy quét lần này được kỳ vọng sẽ tạo chuyển biến rõ rệt trong công tác bảo vệ bản quyền tại Việt Nam.

Theo Bộ Công an, thời gian tới lực lượng công an các địa phương sẽ tiếp tục đồng loạt ra quân, xử lý nghiêm các hành vi vi phạm theo tinh thần "không có vùng cấm, không có ngoại lệ", đúng với yêu cầu tại Công điện số 38/CĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ về đấu tranh, ngăn chặn và xử lý hành vi xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ.

Phó Cục trưởng Cục Bản quyền tác giả (Bộ VHTTDL) Phạm Thị Kim Oanh cho rằng, chiến dịch lần này được triển khai đồng bộ, quyết liệt ngay từ đầu nhằm tạo chuyển biến rõ rệt trong công tác bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ tại Việt Nam. Việc truy quét sẽ không dừng ở một đợt cao điểm mà được duy trì thường xuyên, lâu dài để nâng cao hiệu quả thực thi pháp luật về bản quyền. Các chủ thể quyền cần phối hợp chặt chẽ với cơ quan chức năng, cung cấp đầy đủ tài liệu, chứng cứ để xử lý dứt điểm các vụ việc, tránh tình trạng làm giữa chừng rồi bỏ dở.

"Điều quan trọng nhất vẫn là nâng cao ý thức bảo vệ bản quyền của người dùng. Mỗi cá nhân có thể lựa chọn tiếp cận những sản phẩm văn hóa khác nhau, nhưng phải trên tinh thần tôn trọng công sức sáng tạo, trí tuệ của người sáng tác và quyền tác giả", bà Phạm Thị Kim Oanh nhấn mạnh. ■

Phim "Thỏ ơi" từng bị quay lén và phát tán trái phép trên mạng xã hội chỉ ít ngày sau khi ra rạp
Ảnh: GALAXY STUDIO

XÂY DỰNG VĂN HÓA TUÂN THỦ PHÁP LUẬT

Bài 2:

Không để "khoảng tối" phía sau quyền lực công

HOÀNG HƯƠNG

Văn hóa tuân thủ pháp luật không thể hình thành nếu chính những người được trao quyền lực công lại lợi dụng vị trí để làm trái quy định. Khi cán bộ có chức trách tiếp tay sai phạm, bao che lợi ích nhóm hoặc buông lỏng quản lý, hậu quả không còn dừng ở hành vi cá nhân mà trực tiếp bào mòn kỷ cương và niềm tin xã hội đối với bộ máy công quyền.

Khi quyền lực công bị xâm hại

Theo Tòa án Nhân dân tối cao, trong 6 tháng đầu năm 2026, các tòa án đã thụ lý 448.344 vụ việc, giải quyết 238.917 vụ, đạt tỷ lệ 53,3%. So với cùng kỳ năm 2025, số vụ việc thụ lý tăng 23.274 vụ, số vụ việc giải quyết tăng 5.164 vụ. Khối lượng công việc gia tăng đặt ra yêu cầu tiếp tục đẩy nhanh tiến độ, nâng cao chất lượng xét xử, xử lý nghiêm các loại tội phạm, nhất là các vụ án kinh tế, tham nhũng, chức vụ.

Mỗi năm, trên phạm vi cả nước đều xảy ra những vụ án mà bị can, bị cáo là người có chức vụ, quyền hạn. Đơn cử như mới đây, ngày 19.5.2026, Bộ Công an thông tin đã triệt phá đường dây buôn lậu caffeine quy mô đặc biệt lớn, hoạt động có tổ chức, xuyên quốc gia. Caffeine được vận chuyển từ nước ngoài vào Việt Nam, qua Lào sang Myanmar để sản xuất các loại ma túy tổng hợp. Cục Cảnh sát điều tra tội phạm về ma túy đã khởi tố 10 bị can, trong đó 6 bị can về tội "Buôn lậu", 3 bị can về tội "Phát hành trái phép hóa đơn" và 1 bị can về tội "Môi giới hối lộ". Tại Lào, Bộ Công an Lào đã bắt giữ, khởi tố 6 đối tượng về tội mua bán, vận chuyển tiền chất ma túy theo pháp luật của Lào. Đáng chú ý, trong số các đối tượng bị khởi tố có Trần Phi Hùng, Tiến sĩ Dược, Trưởng khoa Dược - Bệnh viện Y học cổ truyền Trung ương.

Trước đó, ngày 29.3.2026, Cơ quan Cảnh sát điều tra Công an thành phố Hà Nội đã khởi tố vụ án, khởi tố 8 bị can trong đường dây giết mổ, tiêu thụ lợn mắc dịch bệnh xảy ra tại Hà Nội. Trong số này có ba bị can thuộc Trung tâm Chẩn đoán, xét nghiệm và kiểm soát giết mổ, Chi cục Chăn nuôi, Thủy sản và Thú y thành phố Hà Nội gồm Lê Ngọc Anh, Nguyễn Phong Nam và Nguyễn Thị Phương Lan, cùng bị khởi tố về tội "Lạm dụng chức vụ, quyền hạn chiếm đoạt tài sản" theo Điều 355 Bộ luật Hình sự.

Tiếp đến ngày 20.5, Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội đã đưa vụ án "Vi phạm quy định về quản lý, sử dụng tài sản Nhà nước gây thất thoát, lãng phí; Lừa đảo chiếm đoạt tài sản; Nhận hối lộ" xảy ra tại Bộ Y tế và các đơn vị liên quan ra xét xử. Cựu Bộ trưởng Bộ Y tế Nguyễn Thị Kim Tiến bị truy tố về tội "Vi phạm quy định về quản lý, sử dụng tài sản Nhà nước gây thất thoát, lãng phí" với số tiền thất thoát 804 tỉ đồng trong quá trình xây dựng dự án Bệnh viện Bạch Mai và Bệnh viện Việt Đức cơ sở 2, khiến đến nay hai bệnh viện này vẫn chưa được đưa vào sử dụng.

Điểm chung của các vụ việc này là các bị can, bị cáo đều là người có chức vụ, quyền hạn. Lẽ ra, họ phải thực thi công vụ một cách nghiêm minh, nhưng lại lợi dụng chính vị trí và quyền hạn được giao để thực hiện hành vi vi phạm pháp luật. Sai phạm của những người thực thi công vụ không chỉ dừng ở hành vi cá nhân mà thường mang tính hệ thống, gây hậu quả đặc biệt nghiêm trọng.

Bất cứ hành vi vi phạm pháp luật nào cũng gây hậu quả cho xã hội, đáng lên án và phải bị xử lý nghiêm minh. Tuy nhiên, nếu hành vi trộm cắp tài sản thông thường chỉ ảnh hưởng trong phạm vi hẹp, xâm phạm quyền sở hữu của một hoặc một vài cá nhân, thì những hành vi như tham gia đường dây buôn lậu caffeine để sản xuất ma túy, hay "dán nhãn" cho hàng tấn thịt lợn bệnh đưa ra thị trường, lại gây tác động tiêu cực đặc biệt lớn đối với xã hội và sức khỏe cộng đồng.

Mệnh lệnh "không vùng cấm"

Nghị quyết 27-NQ/TW về tiếp tục xây dựng, hoàn thiện Nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam trong giai đoạn mới đã chỉ rõ yêu cầu "bảo đảm thượng tôn Hiến pháp và pháp luật. Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam tổ chức và hoạt động theo Hiến pháp và pháp luật, quản lý xã hội bằng Hiến pháp và pháp luật...". Quan điểm này đòi hỏi mọi cá nhân, tổ chức trong xã hội pháp quyền phải có ý thức tôn trọng và tuân thủ pháp luật.

Xây dựng văn hóa tuân thủ pháp luật không chỉ để xử lý sai phạm của cán bộ. Quan trọng hơn là bảo đảm từng khâu thực thi quyền lực công được kiểm soát bằng quy trình, trách nhiệm và tính minh bạch. Một hồ sơ phải có thời hạn giải quyết. Một yêu cầu bổ sung giấy tờ phải có căn cứ. Một cuộc thanh tra, kiểm tra phải đúng thẩm quyền. Một quyết định xử phạt phải rõ hành vi, rõ căn cứ, rõ trách nhiệm. Một cán bộ gây chậm trễ, nhũng nhiễu, né tránh hoặc làm sai phải bị xem xét trách nhiệm. Cao hơn hết, bất kỳ ai vi phạm pháp luật cũng phải bị xử lý nghiêm minh.

Những hành vi vi phạm pháp luật của người thực thi pháp luật gây ảnh hưởng tiêu cực đặc biệt lớn. Vụ hàng trăm tấn thịt lợn bệnh được đóng dấu kiểm dịch để đưa ra thị trường tiêu thụ trước hết đe dọa trực tiếp sức khỏe của hàng ngàn người dân, đặc biệt khi số thịt này xuất hiện trong bếp ăn trường học. Nghiêm trọng hơn, vụ việc còn làm xói mòn niềm tin của nhân dân khi chính những người có trách nhiệm kiểm soát lại tiếp tay cho sai phạm.

Hành vi xâm hại quyền lực công còn gây ra nhiều hệ lụy kinh tế đối với cá nhân, tổ chức và doanh nghiệp. Hồ sơ của công dân bị gây khó dễ có thể khiến họ mất thời gian, chi phí đi lại; hồ sơ của doanh nghiệp bị "om" có thể làm tuột mất cơ hội kinh doanh… Đồng thời, cơ quan nhà nước cũng phải tốn thêm nguồn lực để giải quyết khiếu nại, tố cáo, thanh tra, kiểm tra và khắc phục hậu quả sai phạm.

Đơn cử như vụ án "Vi phạm quy định về quản lý, sử dụng tài sản Nhà nước gây thất thoát, lãng phí; Lừa đảo chiếm đoạt tài sản; Nhận hối lộ" xảy ra tại Bộ Y tế và các đơn vị liên quan đang được Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội xét xử, hành vi xâm hại quyền lực công của các bị cáo, trong đó có cựu Bộ trưởng Bộ Y tế Nguyễn Thị Kim Tiến không chỉ gây thiệt hại lớn về kinh tế, mà còn làm giảm sút niềm tin của người dân khi suốt hơn chục năm qua, dự án Bệnh viện Bạch Mai và Bệnh viện Việt Đức cơ sở 2 vẫn chưa thể đưa vào sử dụng.

Trong xã hội pháp quyền, mọi người đều phải tuân thủ pháp luật, bất kể là ai. Đặc biệt, đối với cán bộ, công chức, viên chức, hành vi vi phạm pháp luật đã tác động đến sự vận hành của cả hệ thống và niềm tin của nhân dân đối với bộ máy công quyền. Chính vì vậy, "mệnh lệnh không vùng cấm" trước hết phải được thực thi đối với quyền lực công. Không ai được đứng ngoài pháp luật. Không có bất kỳ lý do nào có thể biện minh cho việc lợi dụng nhiệm vụ được giao để trục lợi, làm sai lệch quá trình thực thi pháp luật hoặc buông lỏng trách nhiệm quản lý.

Cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực do Đảng khởi xướng trong những năm qua đã xử lý nhiều cán bộ sai phạm ở các cấp, nhiều lĩnh vực. Nhưng giá trị lớn nhất của cuộc đấu tranh này không nằm ở những bản án hay số cán bộ bị xử lý, mà ở thông điệp được khẳng định ngày càng rõ ràng: Mọi hành vi lạm dụng quyền lực đều phải trả giá và không có bất kỳ "vùng cấm" nào trong thực thi pháp luật. *(Còn tiếp)*

Theo Tòa án Nhân dân tối cao, trong 6 tháng đầu năm 2026, các tòa án đã thụ lý 448.344 vụ việc, giải quyết 238.917 vụ, đạt tỷ lệ 53,3%; tăng 23.274 vụ thụ lý và tăng 5.164 vụ giải quyết so với cùng kỳ năm 2025. Khối lượng công việc gia tăng cho thấy áp lực ngày càng lớn đối với công tác xét xử, đặc biệt ở nhóm án kinh tế, tham nhũng và chức vụ.

Nhiều vụ án gần đây tiếp tục cho thấy tình trạng người có chức vụ, quyền hạn lợi dụng vị trí được giao để vi phạm pháp luật. Đáng chú ý là vụ buôn lậu caffeine xuyên quốc gia phục vụ sản xuất ma túy, trong đó có bị can là Trưởng khoa Dược Bệnh viện Y học cổ truyền Trung ương; hay vụ hàng trăm tấn thịt lợn bệnh được đóng dấu kiểm dịch để đưa ra thị trường tiêu thụ. Các vụ việc không chỉ gây thiệt hại kinh tế, đe dọa sức khỏe cộng đồng mà còn làm xói mòn niềm tin xã hội đối với bộ máy công quyền.

Khởi tố 8 bị can trong đường dây giết mổ, tiêu thụ lợn dịch

"Cẩm nang mùa lũ" được viết từ ký ức ông bà

Cẩm nang Hướng dẫn phòng chống bão lũ miền Trung của tập thể lớp 8/3 Trường THCS Nguyễn Bỉnh Khiêm

● **THU HOÀI**

Từ lời kể của ông bà, cha mẹ và những người từng đi qua các trận lũ lịch sử ở Hội An, nhiều học sinh đã dựng lại ký ức mùa nước nổi bằng báo tường, phóng sự, mô hình thủ công hay cẩm nang phòng chống thiên tai. Những câu chuyện tưởng chỉ còn trong ký ức nay được kể lại qua góc nhìn của người trẻ, vừa gợi nhắc về tình người trong gian khó, vừa cho thấy sự quan tâm ngày càng rõ hơn của thế hệ mới trước câu chuyện thiên tai, môi trường và kỹ năng ứng phó trong đời sống hôm nay.

Ký ức mùa lũ qua góc nhìn người trẻ

Cuộc thi *Ký ức mùa lũ - Chuyện kể từ ông bà* do Trung tâm Bảo tồn di sản văn hóa thế giới Hội An phối hợp với Trung tâm sống và học tập vì môi trường và cộng đồng (Live & Learn) tổ chức đã thu hút hơn 200 tác phẩm của học sinh các phường Hội An, Hội An Đông, Hội An Tây tham gia. Sau hơn ba tháng phát động, 12 sản phẩm xuất sắc được chọn vào vòng chung kết và trưng bày tại Bảo tàng Dân gian Hội An.

Điều đọng lại từ cuộc thi là cách nhiều học sinh tìm lại ký ức của gia đình và cộng đồng qua những câu chuyện được nghe từ ông bà, cha mẹ, hàng xóm hay những người từng đi qua các trận lũ lớn ở phố Hội. Có em ghi lại lời kể về trận đại hồng thủy năm 1999, có nhóm trở lại làng gốm Thanh Hà sau mùa nước nổi để gặp gỡ người dân, cũng có em dựng lại hình ảnh ghe thuyền len qua những mái nhà ngập sâu như một ký ức quen thuộc của phố cổ mỗi mùa mưa lũ.

Từ những lời kể ấy, ký ức về mùa nước nổi không còn nằm trong câu chuyện của người lớn mà đi vào báo tường, video phóng sự, mô hình thủ công hay cẩm nang phòng chống thiên tai được kể lại bằng ngôn ngữ của người trẻ.

Từ bìa carton, giấy màu, vải vụn hay màu nước, cô trò Trường Tiểu học Nguyễn Bá Ngọc đã thực hiện mô hình con thuyền *Ký ức mùa lũ,* đoạt giải nhất hạng mục sản phẩm thủ công cấp tiểu học. Con thuyền nhỏ gợi lại hình ảnh quen thuộc của phố Hội những ngày nước dâng, khi ghe thuyền trở thành phương tiện cứu người, chở nhu yếu phẩm và kết nối những mái nhà bị cô lập giữa biển nước.

Nhiều sản phẩm khác như *Hộp ký ức mùa lũ, Ngôi nhà cổ ven sông, Tình người trong mùa lũ*… cũng gợi lại khá rõ không khí phố Hội những ngày nước dâng. Đó không chỉ là cảnh chạy lũ trong đêm hay những mái nhà ngập sâu giữa biển nước, mà còn có hình ảnh bà con chuyền nhau từng suất cơm nóng, người chèo ghe đi tiếp tế, người mở cửa đón hàng xóm sang trú tạm khi nước lên quá nhanh.

Trận lũ lớn cuối năm 2025 tại làng gốm Thanh Hà cũng trở thành chất liệu cho nhiều bài dự thi. Có thời điểm nước ngập sâu, người dân phải di chuyển hoàn toàn bằng ghe nhỏ. Sau mùa lũ, nhóm học sinh Trường Tiểu học Lương Thế Vinh đã trở lại làng nghề để gặp gỡ, trò chuyện với người dân và thực hiện tập san *Ký ức mùa lũ - Chuyện kể từ ông bà*. Từ những câu chuyện nghe được sau mùa nước nổi, các em hiểu thêm vì sao người dân vùng lũ luôn phải học cách sống cùng thiên tai và gượng dậy rất nhanh sau mỗi lần nước rút.

"Chúng em nhận ra nhiều điều ông bà từng kể không hề xa xôi mà vẫn đang xảy ra quanh mình", nhóm học sinh chia sẻ. Với nhiều bạn trẻ, những câu chuyện về mùa lũ giờ không còn là ký ức của riêng thế hệ trước, mà trở thành cách để hiểu hơn về thiên tai, về sự đổi thay của môi trường và cách người dân miền Trung bao đời nay học cách sống cùng nước lũ.

Từ chuyện kể thành "cẩm nang sống"

Từ những tư liệu chân thực, nhiều nhóm học sinh đã chọn cách hệ thống hóa kinh nghiệm dân gian thành các sản phẩm gần gũi với đời sống đương đại. Những dấu hiệu dự báo thời tiết, cách ứng phó khi nước lên hay kinh nghiệm chuẩn bị trước mùa mưa lũ được các em chuyển thành video, đồ họa và cẩm nang số để người trẻ dễ tiếp cận hơn.

Nhóm học sinh Trường Tiểu học Cẩm An thực hiện sản phẩm số *Cẩm nang mùa bão quê em*, tập hợp kiến thức về bão, lũ, sạt lở bờ biển cùng nhiều câu chuyện thực tế từ người dân Hội An. Bên cạnh thông tin về thiên tai, nhóm còn đưa vào các kỹ năng phòng tránh rủi ro, giải pháp bảo vệ môi trường và thiết kế thêm phần trò chơi tương tác để người xem dễ ghi nhớ hơn.

Trong khi đó, học sinh Trường THCS Nguyễn Bỉnh Khiêm lại chọn cách gom nhặt những kinh nghiệm quen thuộc của người miền Trung vào cuốn *Hướng dẫn phòng chống bão lũ miền Trung*. Từ chuyện nhìn ráng trời đoán mưa bão, quan sát hướng kiến bò để đoán nước dâng cho đến cách chuẩn bị đồ đạc khi lũ về, những kinh nghiệm từng nằm trong ký ức của người lớn được hệ thống lại bằng ngôn ngữ trực quan, dễ tiếp cận với học sinh.

Nhiều bài dự thi cũng cho thấy người trẻ hôm nay quan tâm nhiều hơn đến câu chuyện thiên tai và môi trường sống quanh mình. Nhóm học sinh Trường THCS Huỳnh Thị Lựu cho rằng, ứng phó với thiên tai không phải là việc của riêng người lớn, bởi thanh thiếu niên cũng có thể góp sức từ những việc nhỏ như nâng cao ý thức cộng đồng, chia sẻ kỹ năng phòng tránh hay tham gia các hoạt động bảo vệ môi trường.

Các bạn đã tìm gặp nhiều người cao tuổi để nghe kể lại trận đại hồng thủy năm 1999 và đỉnh lũ năm 2025

Trong phóng sự *Nghe ông bà kể chuyện - Lũ lụt và phố cổ Hội An,* nhóm học sinh Trường THCS Nguyễn Bỉnh Khiêm đã tìm gặp nhiều người cao tuổi để nghe kể lại trận đại hồng thủy năm 1999 và đỉnh lũ năm 2025. Qua những câu chuyện ấy, các em nhận ra ký ức về thiên tai không đơn thuần là chuyện cũ được nhắc lại, mà còn là kinh nghiệm sống, là cách người dân miền Trung học cách thích nghi, cưu mang nhau và đứng dậy sau mỗi mùa nước dữ.

Sau cuộc thi, điều đọng lại phía sau những mô hình, sản phẩm được trưng bày là cách người trẻ hôm nay lắng nghe và kể tiếp những câu chuyện mùa lũ từng nằm sâu trong ký ức của ông bà, cha mẹ và cộng đồng phố Hội. Qua đó, các bạn hiểu hơn về sự khắc nghiệt của thiên tai, về tình người trong gian khó và cách đồng bào bao đời nay học cách sống cùng nước lũ. ■

THÔNG BÁO BẢO VỆ LUẬN ÁN TIẾN SĨ

Trường Đại học Mỹ thuật TP.HCM tổ chức bảo vệ luận án tiến sĩ cấp Trường cho 2 nghiên cứu sinh (NCS):

1. NCS Kim Junghyun, tên đề tài: *Hội họa hiện đại Hàn Quốc giai đoạn từ năm 1953 đến nay*, ngành Lý luận và Lịch sử Mỹ thuật, mã số: 9210101.

Thời gian: 8h00, ngày 10 tháng 6 năm 2026

2. NCS Phan An, tên đề tài: *Nghệ thuật trang trí chùa của người Việt, người Hoa tại Thành phố Hồ Chí Minh*, ngành Lý luận và Lịch sử Mỹ thuật, mã số: 9210101.

Thời gian: 14h00, ngày 10 tháng 6 năm 2026

Địa điểm: Phòng 15, lầu 8 (tòa nhà thực hành), Trường Đại học Mỹ thuật TP.HCM, số 5 Phan Đăng Lưu, phường Gia Định, TP.HCM.

Trân trọng kính mời quý vị quan tâm tới dự!

Trường Đại học Mỹ thuật TP.HCM

CUỘC "ĐẠI TU" NGOẠI BINH TẠI V.LEAGUE:

Đau đớn nhưng cần thiết

● NGỌC NGUYỄN

Việc đội bóng thành Nam vừa quyết định thanh lý đồng loạt năm ngoại binh đắt giá, đứng đầu là cựu ngôi sao ngoại hạng Anh Percy Tau cùng với Walber Mota, Caique Santos, Njabulo Blom và "gã khổng lồ" cao 2m06 Kyle Hudlin, đã phần nào cho thấy sự thất bại của dự án chưa từng có trong lịch sử bóng đá nội.

Đầu tư đội hình có giá trị hơn 10 triệu euro (theo định giá của Transfermark) nhưng kết quả là thất bại ở cả V-League lẫn hai đấu trường quốc tế. Cú sốc tại sân Thiên Trường không chỉ là câu chuyện nội bộ của một đội bóng, mà đã trở thành hồi chuông cảnh tỉnh sâu sắc cho toàn bộ hệ thống giải chuyên nghiệp quốc gia về tư duy mua sắm và sử dụng nguồn ngoại lực.

Cựu ngôi sao ngoại hạng Anh Percy Tau có bản lý lịch khủng nhưng lại "mang tên" nỗi thất vọng khi thi đấu cho Nam Định Ảnh: CLB NAM ĐỊNH

Nghịch lý "mác ngoại triệu đô" và cái bẫy…

Sở hữu bản lý lịch vô cùng hoành tráng, từng chinh chiến tại giải đấu khắc nghiệt nhất hành tinh, nhưng những gì Percy Tau để lại chỉ là sự thất vọng tràn trề với vỏn vẹn một bàn thắng sau 21 lần ra sân. Dự án triệu đô sụp đổ, Nam Định ngậm ngùi nhìn giấc mơ bảo vệ ngôi vương V-League tan vỡ và sớm dừng bước tại đấu trường châu Á. Từ câu chuyện này, một bài toán quản trị thể thao mang tính căn cơ cần phải được mổ xẻ.

Sai lầm lớn nhất của nhiều nhà quản trị bóng đá Việt Nam hiện nay là thói quen mua sắm cầu thủ theo kiểu "nhìn CV". Khi một ngoại binh có người đại diện chào mời với một bản hồ sơ đẹp, từng thi đấu ở châu Âu, Nam Mỹ hay các giải đấu danh tiếng, các CLB lập tức bị thuyết phục mà quên mất rằng, tính tương thích với hệ sinh thái V-League mới là yếu tố quyết định. Lối chơi của bóng đá Việt Nam vốn đặc thù: Mặt sân có chất lượng trung bình, thời tiết khí hậu nhiệt đới nóng ẩm khắc nghiệt và đặc biệt là tư duy chiến thuật phòng ngự phản công đôi khi theo kiểu "chặt chém" đòi hỏi cầu thủ phải có sức bền va chạm và khả năng độc lập tác chiến cực cao.

Những ngôi sao như Percy Tau hay Kyle Hudlin được đào tạo trong môi trường bóng đá khoa học, nơi họ là một mắt xích trong hệ thống vận hành hoàn hảo. Khi sang Việt Nam, họ rơi vào tình trạng "đói bóng" do các vệ tinh xung quanh là nội binh không đủ đẳng cấp để cung cấp những đường chuyền dọn cỗ. Việc thiếu sự hỗ trợ hệ thống khiến các ngoại binh đắt giá nhanh chóng bị cô lập, ức chế tâm lý và sa sút phong độ. Thêm vào đó, áp lực từ số tiền lót tay và mức lương khổng lồ vô hình trung tạo nên một rào cản vô hình, đẩy BHL vào thế tiến thoái lưỡng nan: Không dùng thì lãng phí, mà dùng thì phá vỡ cấu trúc chiến thuật của toàn đội.

Nhiều chuyên gia cho rằng, ngoại binh giỏi không phải là người có giá trị chuyển nhượng cao nhất trên các trang định giá, mà phải là người phù hợp nhất với triết lý của HLV và năng lực của các cầu thủ nội xung quanh. Bản lý lịch chỉ có giá trị tham khảo, phong độ trên sân cỏ Việt Nam mới là thước đo giá trị thực. Nhìn rộng ra toàn cục diện giải đấu, nghịch lý này đã tồn tại nhiều năm. Trong khi các CLB đua nhau kích hoạt các "bom tấn" chuyển nhượng để rồi nhận quả đắng, thì một số đội bóng có tiềm lực tài chính khiêm tốn hơn lại thành công nhờ chiến lược tuyển trạch thực dụng. Họ không cần những cái tên lẫy lừng, họ cần những cầu thủ khát khao cống hiến, có thể trạng phù hợp với môi trường Đông Nam Á và quan trọng nhất là chấp nhận hạ cái tôi để hòa nhập vào tập thể.

"Tiền sắm áo", tức chi phí mua danh tiếng, rõ ràng đang lép vế trước "mẹo dùng người", tức nghệ thuật tuyển trạch và lắp ghép nhân sự.

Tái cấu trúc tư duy tuyển trạch

Cuộc thanh lọc lực lượng mạnh tay tại sân Thiên Trường là một tín hiệu đau đớn nhưng cần thiết. Nó cho thấy bóng đá Việt Nam đang bắt đầu bước qua giai đoạn "đốt tiền" hoang phí để hướng tới sự thực dụng và bền vững.

Để không còn những "vết xe đổ" như dự án 10 triệu euro, các CLB V-League cần phải thay đổi triệt để công tác tuyển trạch ngoại binh. Thay vì phụ thuộc hoàn toàn vào các môi giới cầu thủ (cò bóng đá) với các video clip highlight được cắt gọt tinh tế, các đội bóng phải xây dựng được bộ phận phân tích dữ liệu chuyên nghiệp.

Xu hướng ứng dụng công nghệ và dữ liệu lớn (Big Data) trong bóng đá toàn cầu cần được du nhập mạnh mẽ vào Việt Nam. Các chỉ số về quãng đường di chuyển, bản đồ nhiệt, tỷ lệ tranh chấp tay đôi, khả năng chịu đựng áp lực thời tiết và tần suất chấn thương trong quá khứ của cầu thủ cần được mổ xẻ kỹ lưỡng trước khi đặt bút ký hợp đồng. Việc kiểm tra y tế cũng cần được thắt chặt bằng các tiêu chuẩn khắt khe của y học thể thao hiện đại, tránh tình trạng ngoại binh "vừa đá vừa dưỡng thương" gây thâm hụt nghiêm trọng quỹ lương của CLB.

Bên cạnh đó, việc thiết lập các điều khoản hợp đồng thông minh cũng là một giải pháp tự vệ tối ưu cho các CLB. Các điều khoản về hiệu suất thi đấu, số bàn thắng, số trận ra sân tối thiểu, hoặc quyền đơn phương chấm dứt hợp đồng kèm đền bù hợp lý nếu cầu thủ không đạt yêu cầu chuyên môn sau giai đoạn thử thách cần được quy định rõ ràng. Điều này giúp các đội bóng chủ động nắm đằng chuôi, tránh rơi vào cảnh ngậm bồ hòn làm ngọt, phải nuôi "báo cô" những bản hợp đồng hớ với mức lương hàng chục nghìn USD mỗi tháng. Quan trọng hơn cả, việc sử dụng ngoại binh phải đi đôi với mục tiêu nâng tầm nội binh. Ngoại binh chất lượng phải là những người thầy trên sân, dìu dắt và truyền cảm hứng cho các tài năng trẻ bản địa, đặc biệt là thế hệ Gen Z đang lên của bóng đá Việt Nam. Khi ngoại lực và nội lực tìm được tiếng nói chung, tạo nên một công thức hóa học hài hòa, giá trị của đội bóng mới thực sự được nâng tầm một cách bền vững nhất.

Bài học đắt giá từ cuộc "đại tu" nhân sự của CLB Nam Định đã mang đến một góc nhìn tỉnh táo cho những người làm bóng đá nước nhà. Tiền bạc là điều kiện cần để nâng cấp chất lượng giải đấu, nhưng tư duy quản trị, nghệ thuật dùng người và sự thấu hiểu giá trị cốt lõi mới là điều kiện đủ để chạm tay vào vinh quang. Đã đến lúc V-League cần chấm dứt kỷ nguyên chạy đua vũ trang bằng những cái tên hào nhoáng trên giấy tờ, để bước vào kỷ nguyên của sự chuyên nghiệp, khoa học và thực chất. Hãy nhớ rằng, trong bóng đá, chiếc áo không bao giờ làm nên thầy tu, và một bản lý lịch triệu đô chưa chắc đã đổi được một bàn thắng trên mặt sân cỏ nội. ■

TDDC Việt Nam giành giải cao tại Cúp Thể dục dụng cụ thế giới

Đội tuyển Thể dục dụng cụ (TDDC) Việt Nam vừa khép lại hành trình đầy ấn tượng tại Cúp Thể dục dụng cụ thế giới (World Challenge Cup 2026) diễn ra tại Tashkent, Uzbekistan, từ ngày 21-24.5. Với sự chuẩn bị kỹ lưỡng cùng tinh thần quyết tâm cao, các VĐV Việt Nam đã hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ, mang về 1 HCV và 1 HCB, khẳng định vị thế của thể thao nước nhà trên đấu trường quốc tế.

Chiếc HCV quý giá do công của Nguyễn Thị Quỳnh Như, nội dung nhảy ngựa nữ và chiếc HCB ở nội dung vòng treo do công của VĐV Nguyễn Văn Khánh Phong. Ngay sau khi trở về nước, Ban huấn luyện cùng các VĐV sẽ lập tức bắt tay vào quá trình tập luyện mới, tổ chức rút kinh nghiệm và tiếp tục hoàn thiện, nâng cao hơn nữa độ khó của các bài tập. Những trải nghiệm quý báu tại World Challenge Cup 2026 sẽ là hành trang quan trọng để các tuyển thủ hướng tới các mục tiêu xa hơn, trọng tâm là ASIAD, các giải đấu vòng loại Olympic và các giải vô địch châu lục sắp tới. **S.V**

Dự kiến hình ảnh chim Lạc sẽ là logo của Đại hội Thể thao toàn quốc lần thứ X

Theo Ban tổ chức Đại hội Thể thao toàn quốc lần thứ X, dự kiến chim Lạc sẽ được lựa chọn là biểu tượng của Đại hội. Theo Ban tổ chức, việc lựa chọn này được lấy cảm hứng từ hình ảnh chim Lạc trên trống đồng Đông Sơn, biểu trưng cho sức mạnh, niềm tự hào và tinh thần vươn cao của dân tộc Việt Nam, hình tượng chim Lạc được tái hiện như biểu tượng cho khát vọng chinh phục, ý chí bền bỉ và tinh thần thể thao rực cháy trong mỗi người Việt.

Đại hội Thể thao toàn quốc lần thứ X sẽ được tổ chức tại TP.HCM và một số tỉnh, thành từ ngày 14.11-12.12 tới. **N.N**

Bản giao thời của bóng đá thế giới

● KHẢI HƯNG

Gần một thế kỷ sau khi chiếc cúp Jules Rimet lần đầu được nâng lên tại Montevideo, bóng đá thế giới lại chuẩn bị bước vào mùa hè của những huyền thoại. Chỉ còn nửa tháng nữa, World Cup 2026 là giải đấu lớn nhất trong lịch sử với 48 đội, trải dài qua ba quốc gia sẽ khởi tranh.

Và đằng sau cánh cửa ấy là những câu hỏi chưa có lời đáp, những số phận chưa được định đoạt, những nhân vật đang chờ viết tiếp hoặc khép lại trang cuối sự nghiệp…

Ba chủ nhà và cuộc phiêu lưu chưa từng có

World Cup 2026 sẽ diễn ra từ 11.6 đến 19.7, được đồng tổ chức tại ba quốc gia Bắc Mỹ gồm Mỹ, Canada và Mexico. Đây là lần đầu tiên trong lịch sử, một kỳ World Cup được đăng cai bởi ba quốc gia, tạo nên một mô hình tổ chức chưa từng có tiền lệ.

Mexico trở thành quốc gia đầu tiên đăng cai hoặc đồng đăng cai World Cup ba lần (1970, 1986 và 2026), trong khi Canada lần đầu tiên góp mặt với tư cách chủ nhà giải đấu danh giá nhất hành tinh. Sự kết hợp của ba quốc gia với ba nền văn hóa khác nhau không chỉ mở rộng không gian địa lý của giải đấu mà còn tạo nên một bức tranh đa sắc về văn hóa, xã hội, thể thao, biến World Cup 2026 thành một "lễ hội xuyên lục địa" theo đúng nghĩa của nó. Nếu như những kỳ World Cup gần đây đều dừng lại ở quy mô 32 đội, thì năm 2026 đánh dấu bước ngoặt quan trọng khi FIFA chính thức mở rộng lên 48 đội tuyển. Điều này kéo theo hàng loạt thay đổi mang tính nền tảng: Số trận đấu tăng từ 64 lên 104 trận; Số bảng đấu mở rộng thành 12 bảng, mỗi bảng 4 đội; Lần đầu tiên xuất hiện vòng 32 đội trong lịch sử World Cup.

Thể thức mới cho phép 32 đội lọt vào vòng knock-out, bao gồm 24 đội xếp nhất, nhì bảng và 8 đội xếp thứ ba có thành tích tốt nhất. Đây được xem là bước đi nhằm gia tăng tính cạnh tranh, tạo thêm cơ hội cho các nền bóng đá đang lên. Ở một góc nhìn khác, việc mở rộng quy mô không chỉ mang ý nghĩa thể thao mà còn phản ánh chiến lược toàn cầu hóa của FIFA, đưa World Cup trở thành sân chơi của nhiều quốc gia hơn, nhiều nền văn hóa hơn.

Hai "ông hoàng" và mùa hè cuối cùng

Có một cảm giác khó diễn tả khi nhìn vào đội hình các đội tuyển chuẩn bị cho World Cup 2026: Cảm giác của một buổi chiều tà, khi ánh sáng vẫn còn rực rỡ nhưng ai cũng biết màn đêm sắp xuống. Mùa hè năm nay có thể là lần cuối cùng người hâm mộ được chứng kiến Lionel Messi và Cristiano Ronaldo, hai thiên tài đã định nghĩa bóng đá suốt hai thập kỷ, thi đấu trên sân khấu lớn nhất hành tinh.

Messi, 38 tuổi, đã dẫn dắt Argentina chạm đến vinh quang cao nhất tại Qatar 2022. Ronaldo, 41 tuổi, cầu thủ duy nhất trong lịch sử ghi bàn ở năm kỳ World Cup liên tiếp (2006, 2010, 2014, 2018 và 2022). Với bộ đôi này, mọi câu hỏi được đặt ra về động lực thi đấu đều là thừa thãi. Bóng đá thế giới đã có Di Stefano, Beckenbauer, Johan Cruyff, Pelé và Maradona, Zidane và Ronaldo…, nhưng chưa bao giờ có một thế hệ nào kéo dài sự thống trị song hành lâu đến thế. Messi và Ronaldo đã là người đương thời của nhau suốt 20 năm, tạo ra cuộc tranh luận vô tận về vĩ đại. World Cup 2026, nếu cả hai tham dự, có thể là lời chào cuối cùng của họ với sân khấu lớn nhất hành tinh. Và bóng đá biết rằng những lời chào từ biệt đẹp nhất thường đến từ những người không muốn ra đi. Nhưng World Cup không chỉ là câu chuyện của những người đang ở cuối đường chân trời. Ngọn lửa rực rỡ nhất đôi khi thuộc về những người vừa thắp lên.

Kylian Mbappé bước vào năm 2026 ở tuổi 27, tuổi đỉnh cao sự nghiệp của cầu thủ bóng đá. Tám bàn thắng tại World Cup 2022, bao gồm hat-trick trong chính trận chung kết mà Pháp vẫn thua Argentina, cú đúp kỳ lạ của một người làm nên kỳ tích nhưng không có chiếc cúp để ôm. Mbappé đang ở cửa sổ vàng của sự nghiệp, và Les Bleus đang được xây dựng quanh anh như thể không có phương án dự phòng nào khác. Bên cạnh Mbappé, thế hệ mới đang gõ cửa mạnh mẽ hơn bao giờ hết. Pedri và Gavi của Tây Ban Nha, những cậu bé tiếp nối triết học tiqui-taka nhưng với tốc độ và sức chiến đấu khác hoàn toàn. Jude Bellingham của Anh, người đã ghi bàn trong trận ra mắt World Cup 2022 khi mới 19 tuổi và đang trở thành linh hồn của Real Madrid. Vinicius Jr., tiền đạo người Brazil mang trái tim bùng cháy nhưng đầu óc ngày càng lạnh lùng đúng lúc. Và hàng chục cái tên khác từ châu Phi, châu Á, Bắc Mỹ đang đến để viết những trang mới mà thế giới chưa kịp chú ý.

World Cup là nơi những tên tuổi vô danh trở thành bất tử chỉ trong 90 phút. Just Fontaine đã làm điều đó năm 1958. Sándor Kocsis đã làm điều đó năm 1954. Oleg Salenko đã làm điều đó năm 1994. Ai sẽ là Fontaine của kỳ giải 2026, người sẽ ghi bàn và ghi bàn và ghi bàn cho đến khi cả thế giới thuộc tên mình?

Một bí ẩn chờ giải đáp

Argentina với tư cách đương kim vô địch nhưng đang mang trong mình những câu hỏi về thế hệ kế tiếp sau Messi. Brazil đang tái thiết sau nỗi đau và tìm lại chất Samba đã mất từ bao năm. Đức, nước Đức thực sự với Florian Wirtz và Jamal Musiala, cặp đôi tài năng nhất châu Âu lứa U25, đang muốn chứng minh rằng Die Mannschaft vẫn còn đó sau những kỳ giải thất vọng. Tây Ban Nha với dàn hảo thủ trẻ trung đang là ứng viên số một trong mắt nhiều chuyên gia. Và Anh, đất nước đã chờ 60 năm kể từ Geoff Hurst và bàn thắng gây tranh cãi tại Wembley, lại một lần nữa ngồi ở ghế ứng viên sáng giá với nỗi lo quen thuộc.

Bóng đá là môn thể thao của bất ngờ, của phép màu, của những khoảnh khắc mà không thuật toán nào dự đoán được. World Cup quy tụ 48 đội đồng nghĩa nhiều ẩn số hơn. Đối với giải đấu này, bất ngờ không xảy ra mới là… bất ngờ. Đáng kể như Triều Tiên 1966, Cameroon 1990, Senegal 2002 hay Morocco 2022… Salenko ghi 5 bàn trong một trận và biến mất khỏi đội tuyển mãi mãi. Eusébio ghi 9 bàn nhưng không có chiếc cúp. Milla nhảy múa bên cột cờ ở tuổi 42. Chiến thắng 7-1 của Đức trước Brazil ngay tại Belo Horizonte. Hat-trick của Mbappé trong trận chung kết không đủ để giành chiến thắng. Bóng đá luôn tìm cách vượt qua trí tưởng tượng của chính mình. Ngày 11.6 (02h00 ngày 12.6 theo giờ Việt Nam), còi khai mạc sẽ cất lên. Và bóng đá thế giới sẽ lại bắt đầu một câu chuyện mới, câu chuyện mà không ai trong chúng ta biết kết thúc, nhưng tất cả đều muốn được ở đó để chứng kiến từng trang. Có những kỳ World Cup chúng ta nhớ vì bàn thắng. Có những kỳ World Cup chúng ta nhớ vì nỗi đau. Có những kỳ World Cup chúng ta nhớ vì một khoảnh khắc duy nhất đủ để định nghĩa cả một thế hệ.

World Cup 2026 sẽ là giải đấu của điều gì? Của bản tango cuối cùng Messi chơi trước khi cúi chào khán giả? Của bản ballad vô địch mà Mbappé đang chờ viết? Của một cái tên chưa ai biết đến, sẽ ghi bàn và nhảy múa và làm cả thế giới phát điên? Không ai biết trước. Và đó chính xác là lý do tại sao bóng đá vẫn là môn thể thao đẹp nhất hành tinh. ■

World Cup 2026 không chỉ là giải đấu bóng đá mà còn là ngày hội văn hóa

● Tổng Biên tập: **NGUYỄN ANH VŨ**
● Phó Tổng Biên tập: **PHAN THANH NAM - NGUYỄN VĂN MƯỜI**
● **TÒA SOẠN - TRỊ SỰ VÀ PHÁT HÀNH:**
Số 141 Nguyễn Thái Học, phường Ô Chợ Dừa, TP Hà Nội - ĐT: 024.37265564 - E.mail: baovanhoa@fpt.vn
● **GPXB:** Số 37/GP-BVHTTDL ngày 6.3.2026 của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch

● **VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM:**
170 Nguyễn Đình Chiểu, phường Xuân Hòa, TP.HCM - ĐT/FAX: 028. 38230890 - 39100922
● **TRỤ SỞ VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM TẠI TỈNH KHÁNH HÒA:**
211 Thống Nhất, phường Tây Nha Trang, tỉnh Khánh Hòa; ĐT: 0258. 3825008
● **TRỤ SỞ VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM TẠI TP ĐÀ NẴNG:**
12 Trương Hán Siêu, phường An Hải, TP Đà Nẵng - ĐT: 0236. 3897798

● **Chế bản:** Báo Văn Hóa
● **In tại:** Cty CP In Công đoàn Việt Nam

GIÁ: 5.000đ

Trung Quốc: Phát hiện lăng mộ thời Đường với gần 100 hiện vật quý

Các nhà khảo cổ học tại tỉnh Sơn Tây (Trung Quốc), vừa phát hiện một lăng mộ thời nhà Đường (618-907) chứa gần 100 hiện vật quý, được đánh giá có giá trị lớn về lịch sử và nghệ thuật. Ngôi mộ ký hiệu M67 được khai quật trong quần thể 72 ngôi mộ thuộc nhiều thời kỳ. Theo Viện Khảo cổ học tỉnh Sơn Tây, M67 còn giữ được cấu trúc khá nguyên vẹn cùng số lượng hiện vật tùy táng phong phú. Các nhà khảo cổ đã thu thập 94 hiện vật gồm đồ gốm, đồ đồng và bia mộ. Nổi bật là các tượng gốm vẽ màu, tượng ngựa, lạc đà và linh thú canh mộ được chế tác tinh xảo, phản ánh nghệ thuật và văn hóa tang lễ phát triển dưới triều Đường.

Giới nghiên cứu đánh giá phát hiện này có ý nghĩa quan trọng trong việc tìm hiểu văn hóa, mỹ thuật và hệ thống mai táng của một trong những triều đại hưng thịnh nhất lịch sử Trung Hoa.

ANH MINH

Hàn Quốc thành lập Ủy ban ba bên để ứng phó tác động của AI

Theo đó, Ủy ban trực thuộc Hội đồng Kinh tế, Xã hội và Lao động (ESLC), gồm 17 thành viên đại diện cho công đoàn, doanh nghiệp, chính phủ và các tổ chức công ích. Cơ quan này sẽ hoạt động trong một năm để đánh giá ảnh hưởng của AI đến việc làm và những thay đổi trong môi trường làm việc tại nhà máy, văn phòng.

Bên cạnh đó, Ủy ban cũng tập trung xây dựng các giải pháp hỗ trợ người lao động và doanh nghiệp thích ứng với chuyển đổi số, bao gồm vấn đề dữ liệu, quyền đồng ý của người lao động và cơ chế hỗ trợ việc làm. Chính phủ Hàn Quốc kỳ vọng sáng kiến này sẽ góp phần cân bằng giữa đổi mới công nghệ, năng lực cạnh tranh công nghiệp và ổn định thị trường lao động trong bối cảnh AI phát triển nhanh chóng.

KHẢ HÂN

Robot và những bước tiến không ngừng nghỉ

● **HỒNG NHUNG**

Robot đang bước ra khỏi phòng thí nghiệm để tiến thẳng vào đời sống thường nhật. Từ nhà máy sản xuất, bệnh viện đến các sự kiện văn hóa cộng đồng, sự hiện diện ngày càng dày đặc của robot cho thấy cuộc đua công nghệ toàn cầu đã bước sang một giai đoạn mới, nơi trí tuệ nhân tạo không còn tồn tại trên màn hình máy tính mà đã hiện hữu bằng những "cơ thể" có thể di chuyển, tương tác và làm việc cùng con người.

Đầu năm nay, hàng loạt robot hình người xuất hiện trong Gala Mừng Xuân của Trung Quốc đã khiến thế giới chú ý. Phía sau màn trình diễn công nghệ ấy là chiến lược phát triển dài hơi của Bắc Kinh đối với ngành robot hình người - lĩnh vực được xem là chìa khóa cho năng suất lao động và năng lực cạnh tranh công nghiệp trong tương lai.

Những năm gần đây, Trung Quốc liên tục thúc đẩy quá trình huấn luyện robot làm việc thực tế thay vì chỉ thử nghiệm trong phòng nghiên cứu. Robot được kỳ vọng hỗ trợ giải quyết bài toán thiếu hụt lao động, đồng thời tạo thêm dư địa tăng trưởng cho nền kinh tế sản xuất quy mô lớn. Giới hoạch định chính sách nước này cũng xác định robot hình người là ngành cần ưu tiên đến năm 2030 nhằm giữ lợi thế về chuỗi cung ứng và công nghệ toàn cầu.

Mới đây, Bắc Kinh đã công bố bộ tiêu chuẩn quốc gia đầu tiên dành cho robot hình người và trí tuệ hiện thân. Bộ tiêu chuẩn này quy định khá chi tiết về hệ thống dữ liệu, quá trình huấn luyện mô hình AI, vận hành, an toàn và các yêu cầu đạo đức. Động thái trên được xem là bước chuẩn hóa cần thiết khi ngành robot đang phát triển với tốc độ chóng mặt.

Không đứng ngoài cuộc đua, Hàn Quốc cũng tăng tốc đầu tư vào robot hình người trong bối cảnh già hóa dân số và thiếu hụt lao động ngày càng rõ rệt. Chính phủ nước này dự kiến đầu tư hơn 50 tỉ won cho chiến lược phát triển robot đến năm 2030. Nhiều doanh nghiệp công nghệ đang hợp tác với các công ty AI để xây dựng "bộ não" cho robot - phần được đánh giá là phức tạp nhất, bởi nó quyết định khả năng học hỏi, phản xạ và tương tác của máy móc.

Sự xuất hiện của bốn "nhà sư robot" tại Lễ hội Đèn lồng Hoa Sen mừng Đại lễ Phật Đản ở Seoul hồi tháng 5 cũng tạo nên nhiều cuộc tranh luận thú vị. Hình ảnh những robot tham gia đoàn diễu hành truyền thống cho thấy công nghệ đang len sâu hơn vào đời sống văn hóa và mở ra những cách tiếp cận mới nhằm đưa các hoạt động cộng đồng đến gần giới trẻ.

Bốn robot "nhà sư" với các pháp danh Gabi, Seokga, Mohee và Nisa tham gia diễu hành tại Đại lễ Phật Đản ở Seoul ngày 16.5 **Ảnh: NEWSIS**

Trong khi đó, Mỹ vẫn là một trong những quốc gia dẫn đầu về công nghệ robot với nhiều tên tuổi lớn như Tesla, Figure AI hay Boston Dynamics. Gần đây, Mỹ công bố vận hành "siêu nhà máy" robot hình người đầu tiên tại bang California với mục tiêu sản xuất khoảng 100.000 robot gia đình vào năm 2027. Nếu kế hoạch này thành hiện thực, robot hình người có thể sẽ xuất hiện phổ biến trong các gia đình sớm hơn nhiều so với dự đoán trước đây.

Một dấu mốc đáng chú ý khác là việc Figure AI thử nghiệm thành công robot có thể làm việc liên tục hơn 24 giờ. Robot này có khả năng tự động phân loại hàng hóa, xoay đúng chiều và đưa lên băng chuyền mà gần như không cần con người giám sát. Đây được xem là bước tiến quan trọng đối với ngành logistics và tự động hóa sản xuất.

Thực tế, robot đã trải qua một chặng đường phát triển rất dài. Trước đây, robot công nghiệp chủ yếu được sử dụng để nâng vật nặng hoặc làm việc trong môi trường nguy hiểm. Khi nhu cầu tự động hóa tăng lên, robot dần đảm nhiệm các công việc đòi hỏi độ chính xác cao trong sản xuất, lắp ráp điện tử hay vận hành kỹ thuật.

Sự bùng nổ của trí tuệ nhân tạo trong vài năm gần đây đang tạo ra bước ngoặt lớn nhất. AI giúp robot vừa thực hiện thao tác lặp lại, vừa có khả năng học hỏi, nhận biết môi trường và phối hợp linh hoạt hơn với con người. Mô hình cộng tác giữa người và robot - còn gọi là Cobot - ngày càng phổ biến trong các nhà máy hiện đại.

Robot hiện cũng đã tham gia vào nhiều lĩnh vực chuyên môn cao như chăm sóc sức khỏe, hỗ trợ cá nhân, dịch vụ và sản xuất công nghiệp. Trong tương lai gần, cùng với sự phát triển mạnh của AI và máy học, robot hình người được dự báo sẽ tiếp tục mở rộng hiện diện trong đời sống thường ngày, góp phần thay đổi cách con người lao động, sinh hoạt và tương tác với công nghệ. ■

GÓC **BÌNH LUẬN**

Thách thức và khó khăn

● **LAM SA**

Giá nhiên liệu máy bay tăng mạnh đang đẩy ngành hàng không Thái Lan vào giai đoạn khó khăn nhất kể từ sau đại dịch. Tác động từ xung đột địa chính trị và biến động thị trường năng lượng toàn cầu khiến chi phí vận hành của các hãng leo thang nhanh chóng, buộc nhiều doanh nghiệp phải cắt giảm công suất và điều chỉnh chiến lược khai thác.

Nếu trước đây nhiên liệu chỉ chiếm khoảng 30-35% tổng chi phí hoạt động, hiện tỷ lệ này đã tăng lên tới 60%. Trước áp lực đó, nhiều hãng hàng không Thái Lan buộc phải thu hẹp các đường bay lợi nhuận thấp để hạn chế thua lỗ. Bangkok Airways đã giảm số chuyến, đồng thời chuyển sang khai thác máy bay nhỏ hơn nhằm tiết kiệm nhiên liệu và tối ưu hiệu quả vận hành.

Các hãng cũng đẩy mạnh chiến lược phòng hộ giá nhiên liệu để giảm rủi ro. Bangkok Airways bảo hiểm khoảng 25-26% nhu cầu nhiên liệu ở mức 80 USD/thùng. Tuy nhiên, khi giá thị trường tăng vọt lên 160-170 USD/thùng, biện pháp này chỉ giúp giảm bớt áp lực chứ không thể bù đắp hoàn toàn chi phí phát sinh.

Trong khi đó, Thai AirAsia buộc phải tăng mạnh giá vé để giảm áp lực tài chính, với giá đặt chỗ trung bình cho các chuyến bay mới lên khoảng 2.700 baht, cao hơn đáng kể so với đầu năm. Tuy nhiên, đà tăng giá vé vẫn chưa theo kịp tốc độ leo thang của chi phí nhiên liệu, trong bối cảnh nhu cầu đi lại phục hồi chậm và thị trường du lịch còn nhiều biến động.

Hãng cũng đã cắt giảm khoảng 12% công suất ghế trong quý II và để ngỏ khả năng tiếp tục giảm chuyến. Động thái này phản ánh tâm lý thận trọng ngày càng lớn của ngành hàng không trước nguy cơ kinh tế toàn cầu tiếp tục bất ổn.

Khủng hoảng nhiên liệu hiện tạo ra vòng áp lực kép đối với các hãng bay. Giá nhiên liệu tăng kéo theo giá vé tăng, trong khi chi phí đi lại cao khiến hành khách hạn chế các chuyến du lịch không cần thiết, từ đó gây thêm áp lực doanh thu cho doanh nghiệp.

Dù vẫn đặt kỳ vọng vào mùa du lịch cuối năm và khả năng phục hồi của dòng khách quốc tế, ngành hàng không Thái Lan trước mắt vẫn phải đi trên "sợi dây cân bằng" đầy áp lực. Khi giá năng lượng toàn cầu chưa có dấu hiệu hạ nhiệt, ưu tiên hàng đầu của các hãng bay lúc này không còn là mở rộng thị phần, mà là duy trì hoạt động và bảo toàn dòng tiền. ■